БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

42-дохи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 307 (10674) | 1964 оной декабриин 27, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

КОММУНИСТНУУДАЙ ЭДЭБХИДЭ ТҮШЭГЛЭХЭ

Өөрынгөө бухы политика болон шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые партимнай имагтал эхин организацинуудаар дамжуулан бэелүүлдэг. Коммунистнуудай эдэбхи үүсхэл бадаруулга, партийна шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө эдэбхитэй тэмсэгшэдые хүмүүжүүлгэ, нийтэ хэрэгэй түлөө партиин гэшүүдэй харюусалгые улам дээшэлүүлхэ ушар хадаа имагтал партийна эхин организацинуудай гүйсэдхэхэ түрүүшын уялгань шуу.

Үнэхөөрөөшье, улад зондоо түшэглэжэ, партиингаа гэшүүдые ажахын шиидхэхы участогууд дээрэ зүбөөр хубаарилжа табихын түлөө анхаралаа хандуулдаг, түрүү дүй дүршэл, онол аргануудые үйлэдбэридөө үргэнөөр, ашаг үрэтэйгөөр нэбтэрүүлдэг, парти доторой демократиие тон наринаар сахидаг, коммунистнуудтаа ходо хөөрэлдэжэ, hанал бодолоо хубаалдажа байдаг партийна эхин организацинууд али бухы талаараа эрхим hайн амжалта түйладаг, ажал хэрэгынь үрэгшатайгаар ябуулагдадаг гээшэ. Партийна эхин организацинууд хадаа улад зоной дунда оршожо байдаг hэн туладаа, ажалшадтаяа нягта холбоо барисаа байгуулжа, үйлэдбэреэ бодомжотой наринаар шэнжэлэн үзэхэ, ажахыгаа, hалбари бүхэнөө мэргэжэл түгэсөөр хүтэлбэрилхэ, хүн бүхэнөө hайн хэрэгэй түлөө үдаридан элсүүлхэ хүсэн болоно ха юм.

Өөрынгөө урдахи зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлжэ, хамтын ехэ хэрэгтэ олониитые элсүүлжэ шададаг партийна эхин организацинууд республикымнай промышленна предприяти болон барилганууд дээгүүр, колхоз болон совхозуудта яhала олон. Тэдэнэй нэгэн Хэжэнгын совхозой хоёрдохи отделениин партийна эхин организаци (секретаринь нүхэр Ц. Тогмитов) мүн болоно. Эндэ партийно-эмхидхэлэйшье, партийно-политическэшье хүдэлмэри hайнаар ябуулагдадаг. Партийна организациин бүридхэлдэ ородог коммунистнуудай 80 процентнь отделениингээ гол hалбари болохо мал болон таряан ажалай шиидхэхы участогууд дээрэ хүдэлжэ байдаг. Тэдэнэй олонхинь зоной түрүү зэргэдэ, ажал дээрээ эрхим жэшээ харуулжа ябадаг юм. 1964 оной туршада эндэ үшөө зургаан бэрхэ малшад партиин гэшүүндэ кандидат болгон абтаа.

Үйлэдбэридөө эдэбхи үүсхэлтэйгээр түрүү онол аргануудые, шэнэ дүй дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлдэг эндэхи коммунис ажалай коллектив гэhэн алдартай Бахлайтын гүүртээрхин суурхаhаар үниинэй. Тус гүүртэдэ ажалладаг 11 коммунистнууд бултадаа түрүү зэргэдэ ябадаг. Социалис мүрысөөн, зооветеринарна болон политическэ hуралсал, түрүү дүй дүршэл шудалалга эндэхи ажалшадай үдэр бүриинь хэрэг үйлэ болонхой. Гангын, Толгойн гүүртэнүүдэй коллективүүд баhал hайнаар хүдэлдэг, ажалайнь үрэ дүн магтаалда хүртэдэг юм. Тус отделени гол түлэб hү абаха мэргэжэлтэй. Эндэхид гүрэндэ hү тушааха жэлэйнгээ түсэб ноябрьда дүүргээ hэн.

Саянай совхозой хоёрдохи отделениин партийна эхин организаци (секретаринь нүхэр Сыбенова) мүн лэ нийтэ олониие элсүүлэгшэ хүсэн боложо шаданхай. Партийно-эмхидхэлэй, нийтэ-политическэ хүдэлмэриие нүлөө, ехэтэйгээр эмхидхэдэг, даhан ажалдаа коммунист бүхэнэй харюусалга дээшэлүүлжэ байдаг. Дээрэhээ отделениин ажал хүдэлмэри hайжаржа байна. Эндэ гүүртэ болон бригаданууд дээгүүр байгуулагдаhан партийна бүлэгүүд ашатай туhатай хэрэг бүтээжэ байдаг.

Үйлэдбэри дээрэхи дутагдалнуудые дары усадхаха, бүтээгдэдэг продукциин шанар hайжаруулха, үйлэдбэриие болбосон гүримээр эрхилдэг болохо талаар ехэ юумэ бүтээжэ, хүтэлбэриин ажал ябуулгада ашагтайгаар нүлөөлжэ, хиналта шадамараар бэелүүлжэ байдаг партийна эхин организацинуудые үшөөшье олоор нэрлэжэ боломоор.

Гэбэшье партийна олон эхин организацинуудай хүдэлмэридэ дутагдалнууд ехэ. Энээн тухай партийна эхин организацинуудаар hая үнгэрhэн тоосоото hунгалтын суглаанууд эли тодоор гэршэлжэ үгөө бшуу. Үйлэдбэриин ябасада ямар нэгэн аргаар нүлөөлхэ, партийна хиналта тогтоохо, түрүү дүй дүршэл, онол аргануудые нэбтэрүүлхэ гэжэ оролдодоггүй партийна организацинууд үшөөл бии байhаар. Энэ талаар Хяагтын үйлэдбэриин управлениин Ленинэй нэрэмжэтэ, Кабанскын «Путь к коммунизму» колхозуудай, Аргадын совхозой болон бусад хэдэн ажахынуудай партийна организацинууд онсо шүүмжэлэгдэhэн байгаа. Эдэ бүгэдэ партийна хүдэлмэриин hула, удхынь мохоо дээрэhээ болоно бшуу.

Партийна эхин организацинуудта болоhон тоосоото hунгалтын суглаануудай эсэстэ тэдэниие хүтэлбэрилхөөр олон нүхэд шэнээр hунгагдаба. Ушар нимэhээ хүдөөгэй үйлэдбэриин парткомуүд болон партиин райкомууд хадаа партийна шэнэ хүтэлбэрилэгшэдые али болохоор партийна хүдэлмэриин дүй дүршэлдэ hургаха, саг үргэлжэ захяа заабари тэдэндэ үгэжэ, залан үдаридажа байха уялгатай.

Партийна эхин организаци хадаа манай партиин үндэhэ hууринь мүн болоно. Тэрэнэйл ажал ябуулгаhаа бухы үйлэ хэрэгнай дулдыдаха ушартай. Тиимэhээ партийна эхин организацинуудые ёhотойл дайшалхы шадабаритай, нийтэ зониие элсүүлэгшэ хүсэн болгохо гээшэ түрүүшын гол зорилго мүн.

Шифер хушалтатай ута складууд дотор үргэн ехэ сүсээгүүдээр халима шэлэгдэмэл шэниисэ, горох, обёос хэгдэнхэй харагдана. Энэмнай «Заганский» колхозой 2-дохи бригадын тоог гээшэ.

— Мүнөөдэр үрэhэеэ сэбэрлэжэ дүүргэбэбди,—гэжэ тоогыс, складуудые даагша Василий Якимович Бурков мэдүүлбэ. — Эндэмнай 4000 центнер шэниисын, 250 центнер горохой, 300 центнер обёосой үрэhэн тарилгын шанарта хүргэгдэжэ, наринаар хадагалагданхай.

Склад дотор тодхогдоhон таряа сэбэрлэдэг машинаhаа гараhан алтан шара обёос ведрүүгаар абажа, сүсээг руу хэжэ байhан эхэнэр Галина Поломошнова баяртайгаар нигэжэ хэлэбэ:

—Одоошье үрэhэеэ сэбэрлэжэ, захаданъ гарагдаба. Сэбэрлэhэн үрэhэмнай лабораторидо шалгагдажа, hайн сэгнэлтэ абаа.

«Скала», «Онохойская-4» сортын шэниисэ 13 процент шиигтэй, буртаг үбhэнэй, бусад орооhоной холисогүй сэбэр гэжэ шалгалта тодоруулhан байна.

Хуурай, сэбэр, шэлэгдэмэл томо орооhотой, эрхим сортын үрэhэнhөө баян ургаса хүлеэжэ болохо ха юм даа. Үрэhэ хүрэнгэдоо нимээр лэ хандадаг хадаа энэ колхозой таряашад жэлhээ жэлдэ ороохо таряанай баян ургаса абана бшуу.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Я. Бурков сэбэрлэлгэhээ гараhан обёосой үрэhэ хаража байна.

А. БОРИСОВАЙ фототекст.

Мухар-Шэбэр.

ЖЭЛЭЙ ТҮГЭСХЭЛЭЙ СУУРЯАН

Ажахынуудhаа мэдээсэнэ

БАГШАНАРАА АХИБА

Зүүн-Торидо hаалишан Цырен-Хандые тэнихагүй хүн байхагүй. Ажалдаа угаа оролдосотойгоор, нягта наринаар хандадаг энэ басаган hаял хори гаража ябана. Имэ залуухашье hаа, хэдыхэн жэлэй туршада hаалишанаар хүдэлөөд, хүдэлмэридэ хүдэржэhэн габшагайшуулай зэргэдэ оронхой.

Сугтаа хүдэлдэг нүхэдтэеэ хододоо зүбшэжэ, эбтэй эетэйгээр ажалладаг, барагдашагүй баян шадабари дүршэлыень дууhан ойлгожо абаад, ажалдаа дары хэрэглэдэг заншалтай энэ басаган угаа хүндэтэй.

hү hаали элбэгжүүлхэ мүрысөөндэ шалгарhан замай залуушадай тоодо Цырен-Хандые оруулhан Х. Тучинова, Д-С. Бадмаева болон бусадые мартажа болохогүй. Эдэнэр лэ Цырен-Хандада туhалаа ха юм.

«Нэгэнэйнь бултанай түлөө, булта нэгэнэйнгээ түлөө» гэhэн коммунис нангин гуримые энэ Зүүн-Ториин hүhаалиин фермынхид бодотоор бэелүүлдэг байна. Тиихэ зуураа тус бүриингөө хаба шадалые туршажа, нүхэрэй ёhоор бахархан мүрысэдэг. Нэгэ үедэ нэгэ зариманиинь ходоржо гарадаг, нүгөө үедэ баhа шэнэ хүнүүдшье магтаалда ородог. Зүгөөр үниинэй дүршэл шадабаритай нүхэдынь түрүүшүүлэй зэргэhээ сухаридаггүй байгаа. Харин Цырен-Ханда багшанарайнгаа зааhан, хэлэhэн заабаринедь алдангүй бэелүүлжэ, эрдэм ухаанай, түрүү дүршэлэй түйлалтануудые газетэ, журналда ходо уншажа, хамагай дундаhаа шалгаржа гэраба. Үнгэрhэн 11 hарын дүнгөөр Цырен-Ханда үнеэн бүриhөө 1601 килограмм гэхэ гү, али бүхыдөө 33.478 килограмм hү hаагаа бшуу. Совхозойнгоо сууга hаалишан А. Порфиненковаел ахин гаража шадаагүй. Иигэжэ Торинигоо совхоздо хоёрдохи hуури эзэлбэ.

Коммунис ажалай коллективэй үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэhэн Зүүн-Ториин фермынхид залуу нүхэрэйнгөө амжалтаар урмашан, баhал магтаалда хүртэхэ халуун хүсэлтэй. Эрхимлэhэнэйнгээ түлөө Москва выставкэдэ ошожо, хүраагүй, дуулаагүй юумэеэ хаража, үзэжэ ерэhэн. Х. Тучинова багшатаяа, бусад нүхэдтэеэ Цырен-Ханда Будаева Сэлэнгын совхозой hаалишад, малшадай үүсхэлтэ хэрэгые дэмжэжэ, бодотоор сохом бэелүүлжэ ороо. Үбэлэй үедэ үнеэн бүриhөө 1000 килограмм hү hаахал байха.

И. ЦЫРЕНОВ.

ШАДАБАРИhААЛ БОЛОНО

Хяагтын адагта, мал харууhалхада яhала таарамжатай газарта, шахамалнуудай тусхай ферма байрланхай. Эндэнь 200 эрэ хашарагууд шахагдажа байнхай. Совхозой бухы отделенинүүдhээ суглуулагдаhан эдэ хашарагуудые Федор Жамбалов, Иван Цыдынов, Петр Зарубин гэгшэд харууhалдаг. Анха түрүүн тушаажа эбахаданъ туранхай байhан бүрүүнүүдынь тусхай рационой ёhоор эдеэлүүлэгдээд, залхуугүй hайнаар харууhалагдаад, шэгнүүрээ ехээр нэмээгээ, hайса мяхажаа. Жэшээлбэл, эдэнэй харууhалдаг хашарагай шэгнүүр ноябрьда 1072 граммаар нэмээ.

Яажа ажаллахадаа имэ амжалта түйланат гээд эдэ эрхимүүдhээ асуухада, балай hайрхадаггүй. «Тэжээлээ шадаал hаа буйлуулжа, шанаржуулжа эдюулнэбди» гэжэ эдэнэр эрхэ бэшэ хэлэхэ. Толгой бүхэндэнь үдэртөө 3 килограмм үбhэн, дэбтээгдэhэн 10 килограмм hолоомон, 5 килограмм силос, 2 килограмм таряа талханай зүйл үгтэнэ. Гидролизно аргаар тэжээл буйлуулагдажа, заабол эhээгдэжэ үгтэдэг байна. Зоотехническэ заабариин ёhоор, үдэр бүхэндэ нэгэ бүрүүдэ 8,4 тэжээлэй единицэ хоол, тэрэ тоодо хүсэд эдеэн болодог 675 грамм белок, хүртэhэн болоно.

Эдэ габшагайшуулай шадамараар ажаллаhанай урманда шэгнүүрэй нэмээгдэhэн центнер бүхэндэ 50 түхэриг 76 мүнгэн гаргашалагдана. Гэхэ зуура түсэбөөр хараалагдаhаниинь 72 түхэриг 16 мүнгэн. Шэгнүүрэй нэмээгдэhэн центнер бүхэнэй гарзын 36 түхэриг 80 мүнгэниинь тэжээлдэ, салин хүлhэндэ гаргашалагдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ахалагша малшан Федор Жамбалов совхозой зоотехник Иван Яковлевич Казаковтой хөөрэлдэжэ байна.

А. СУРМАЧ.

ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБӨӨР

Хандагатайн леспромхозой коллектив долоон жэлэй зургаадахи жэлдэ бүтээсэтэйгөөр ажаллажа, модо бэлэдхэхэ, зөөхэ жэлэйнгээ түсэб болзорhоонь хорин хоног урид дүүргээ.

Модо бэлэдхэгшэд оронойнгоо арадай ажахыда хэрэглэгдэхэ 210 мянган кубометр модо зөөжэ оруулаад, жэлэй дүүрэтэр түсэбhөө гадуур арба мянган кубометр модо үгэхэ гэжэ шиидэнхэй. Түсэбhөө гадуур оруулагдаhан модоор хошоод байратай зуун гэр барижа болохо.

Леспромхозой нүхэд В. Л. Михайлов, Д. М. Репкин, И. Е. Белых, И. Л. Макаров болон бусадай хүтэлбэрилдэг бага комплексно бригаданууд жэлэйнгээ түсэб амжалтатайгаар дүүргээ.

Модо шэрэдэг машинын жолоошод И. Карбанов, И. Рязанов, Г. Рассадин, М. Пронин гэгшэд үдэр бүхэндэ түсэбhөө гадуур таба, арбан кубометр модо зөөнэ.

Н. ТЮРНЕВ.

ҮРЭ ЕХЭТЭ ХАРИЛСААН

Электрын эршэ хүсэ ашаглаха талаар экономическа харилсан туhалалсалгын саг үргэлжын комиссиин Соведэй ээлжээтэ заседани Бухарестдэ болобо. Соведэй гэшүүн-оронуудай: Болгариин, Венгриин, ГДР-эй, Польшын, Румыниин, Советскэ Союзай, Чехословакиин делегацинууд энэ заседанида хабаадалсаба.

КНР-эй, Кубын, СФРЮ-гэй түлөөлэгшэд энэ комиссиин заседани дээрэ ажаглагшад болоно байлсабад.

Тус комисси гидроэнергетикын, мүн энергетикээр зохёон байгуулхы болоц бэлдэн гаргаха техническэ эрилтэнүүдэй талаар хэдэ хэдэн асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ.

Мүн 1966—1970 онуудай туршада научна болон техническэ шэнжэлгын хүдэлмэринүүдые таарулан зохёохо гол шэглэлнүүд тушаа дурадхалнуудые энэ комисси зүбшэн хэлсэбэ.

Энэ комисси хадаа 1965 онойнгоо хүдэлмэриин түсэбые баталаад, мүн бусад асуудалнуудые хаража үзэhэн байна.

hАЙН ҮРЭ ДҮНТЭЙГӨӨР...

Вагон миин байхагүй, ходо хэрэглэгдэхэ ёhотой гэhэн эрилтэ hайнаар дүүргэхэ гэжэ түмэр замай Улаан-Үдын отделениин коллектив оролдоно. Энэ талаар урдашье жэлнүүдтэ ехэ тэмсэл ябуулагдадаг hэн. Харин ноябрь соо харуулагдаhан үрэ дүн энээнhээ урда жэлнүүдтэ нэгэшье дахин түйлагдаагүй байгаа.

Түмэр замай станцинуудта вагонууд хараалагдаhан нормоhоо табан часаар бага байлгагдаа. Вагонуудые миин байлгаха сагые ехээр хороохоной ашаар 6.000 үлүүтэй вагон болзорhоонь урид сүлөөлэгдэжэ, тэдэндэ арадай ажахын элдэб ашаан тээгдэhэн байна.

Улаан-Үдэ, Наушки, Хужар, Бардата, Дивизионная станцинуудай түмэр замшад вагонуудай миин байха ушар горитойгоор хороожо шадаа. Ашаатай вагонуудай станцида ерэhэн тухай клиентнүүдтэ саг сооньмэдээсэжэ, ашаа буулгаха ажал эмхидхээ. Түргөөр сүлөөлэгдэhэн вагонуудые миин байлгангүй, ашаа тээжэ, хэрэгтэй зүг тээшэнь ябуулдаг болоо. Үбэлэй үдэрэй богони байбашье, түмэр замшад ажалдаа hайн үрэ дүн харуулжа байна.

Е. СОЛОМЕННЫЙ.

ТҮРҮҮШҮҮЛ ЭЛИРБЭ

Ерэхэ шэнэ жэлые ажалдаа амжалта түйлан угтахые хүдэлмэришэн, коллектив бүхэн оролдодог. Имэ hанал эрмэлзэлтэйгээр республикымнай барилгашад ажаллана. Буряадай барилгын управлениин барилга-хабсаралгын 5-дахи, 8-дахи, 9-дэхи управленинүүдэй коллективүүд барилгашадай дундаhаа түрүүлжэ, байгша онойнгоо түсэбые муу бэшээр дүүргэжэ байна.

5-дахи СМУ-гай коллектив байгша оной эгээл шухала барилга болохо—шэлэй оньhожоруулмал заводые үргэдхэхэ барилга дээрэ хүдэлнэ. Шэл үйлэдбэрилдэг Эхэ оронойнмай томо предприяти болохо тус заводой шэнэ цехүүдые бодхожо байhан барилгашад тэдэнэй урда табигдаhан зорилгые муу бэшээр дүүргэнэ. Тус управлениинхид барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ энэ жэлэйнгээ түсэбые болзорhоонь нэгэ hараар уридшалан дүүргээ. Мүн промышленна барилга эрхилхэ түсэб 140 процентдэ хүргэгдөө.

Барилга- хабсаралгын 9-дэхи управлениин коллектив барилга-хабсаралгын түсэбые 125 процент дүүргээ. Тиихэдэ экономическа талаар hайн үрэ дүн түйлагдаа: хүдэлмэришэнэй ажалай бүтээсэ горитойгоор дээшэлүүлэгдээ, барилга-хабсаралгын ажалай өөрынь үнэ сэн түсэбөөр хараалагдаhанhаа 21 мянган түхэригөөр бага болгогдоо. Управлениин барилгашад гэр байрануудые ашаглалгада тушааха энэ жэлэйнгээ түсэбые заатагүй дүүргэхэ зорилго урдаа табяад, ажалайнгаа эршэ шангадхажа байнхай.

Химиин предприяти бодхоожо байhан 8-дахи СМУ-гай барилгашад жэлэйнгээ түсэбые болзорhоонь хоёр урид дүүргэбэ. Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинадай промышленна объектнүүдые бодхооно жэлэй даабари бүри декабриин 1-дэ дүүргэгдэhэн юм. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар амжалта түйлагдаа. Үнгэрhэн 11 hарын туршада ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ жэлэй даабари 8 процентээр үлүүлэгдэhэн байна.

Ю. СВЕРКУНОВ,
Буряадай барилгын управлениин түсэблэлгын экономическа таhагай начальник.

МОСКВАhАА МЭДЭЭСЭНЭ

3 МИЛЛИОН ДҮЙШЭ МЯНГАН ШҮҮБЭРИ

МОСКВА, декабриин 25. (ТАСС-ай корр.). Түмэр замайхидай Соёлой түбэй байшан соо РСФСР-эй шүүбэритэ лотерейн билёдүүдээр энэ жэлэй hүүлшын тираж болобо.

Нэмэгдэhэн 9-дэхи тиражда ехэ хэмжээнэй мүнгэнэй болон эд бараанай шүүбэринүүдэй тоонь нилээд олон болгогдоhон байна. 380 «Москвич» автомобиль, 532 «Планетэ» мотоцикл, 570 пианино, 1140 холодильник, 1330 ковёр шүүбэридэ гаргагдаа. Үнэтэ сэнтэ шүүбэринүүдэй тоодо хубсаhа угаадаг машинанууд, «Зорький-4» гэжэ фотоаппарадууд, электрограммофонууд, «Нева-2»—бага хэмжээтэй радиоприём нигүүд, «Чайка» гэжэ пылесосууд болон бусад юумэнүүд оролсоно.

Энэ тиражда эгээн түрүүшынхеэ мүнгэн шүүбэринүүдые ехээр шүүжэ болохо байгаа. 200 түхэригэй 190 шүүбэри, 100 түхэригэй 380 шүүбэри, мүн 75, 50, 25 болон тэрээнhээшье бага шүүбэринүүд бии байгаа.

Хамта дээрээ 5 миллион 700 мянган түхэригэй, 3 миллион 40 мянга тоотой мүнгэнэй болон эд бараанай шүүбэринүүд наадагдаа.

(ТАСС).

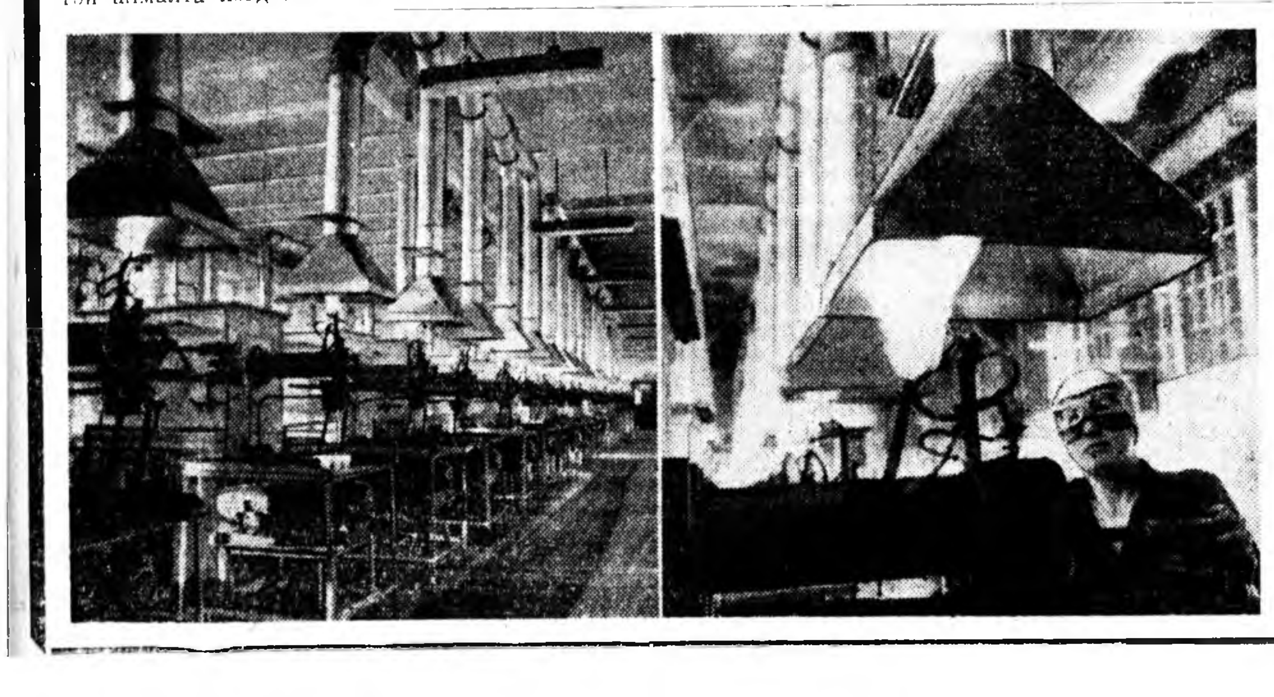
Москва, Ленинград түсэбөө дүүргэбэ

Москва городой промышленностиин хүдэлмэришэд продукци гаргаха бухы түсэбөө болон шухала зүйлнүүдые гаргаха жэлэйнгээ түсэбые болзорhоо урид, декабриин 24-дэ дүүргэбэ. Энэ жэлэй дүүрэтэр түсэбhөө гадуур олон станогууд, подшипнигууд, автомашинанууд, приборнууд болон автоматикын хэрэгсэлнүүд, эд бүд, мебель болон арадай үргэн хэрэгсэлэй бусад эд бараан ехээр гаргагдаха юм. Ажалай бүтээсые дүүргэхэ талаар үгтэhэн даабари үлүүлэн дүүргэгдээ.

Москвагай промышленностиин гол шэглэлынь юун байгааб гэхэдэ, мүнөө хүдэлжэ байhан заводууд болон фабрикануудые шэнэдхэн hэльбэхэ ба оньhожоруулха гэhэн байгаа юм.

Ленинградай промышленность мүн лэ жэлэйнгээ түсэбые декабриин 25-да болзорhоо урид дүүргэhэн байна. Продукциин өөрынь үнэ сэнгые доошолуулhанай ашаар 29 миллион түхэригэй алмалта хэгдэбэ.

(ТАСС).

МОСКВА. Хатуу металлнуудаар хэрэгсэл хэдэг комбинат долоон жэлэйнгээ даалгабари дүүргэнхэй. Зураг дээрэ: комбинадай хайлуулгын цех.

ТАСС-ай фотохронико.

КИНОГООР hОНИРХОГШОДОЙ БУУЛГАhАН ФИЛЬМҮҮДЭЙ ХАРАЛГА

Киногоор hонирхогшодой буулгаhан фильмүүдэй III бүхэсоюзна харалга ерэхэ жэлэй январиин 1-hээ эхилхэнь. Харалгын нэгэдэхи тур России Федерациин область, хизаар болон автономито республикануудта, тэрэшэлэн союзна республикануудта январь—март hарануудта; хоёрдохи түгэсхэлэй тур апрелиин 5-hаа 15 хүрэтэр Москвада үнгэргэгдэхэ юм.

Ямаршье жанрай: хроникально-документальна, научно-дэлгэрэнгы, техническэ, туристска болон бусад фильмүүд, киноочеркнүүд харалгада эльгээгдэжэ болохо байна. Илажа гарагшадта нэгэдэхи, хоёрдохи, гурбадахи, мүн урмашуулгын шангууд үгтэхэ юм.

(ТАСС).

«ПАРТИЙНА ЭДЭБХИТЫН ТЭМДЭГЛЭЛЭЙ ДЭБТЭР»

Политическэ литературын хэблэлэй барлан гаргаhан хэрмаандаа хээд ябахаар бишыхан ном иигэжэ нэрлэгдэнэ. Манай орон тухай: СССР-эй, союзна, автономито республикануудай болон экономическа районуудай газарай хэмжээн, хүн зоной тоо, советскэ общественэй ангиин состав, арадай ажахын элдэб hалбаринуудта хэр олон хүнүүдэй хүдэлдэг тухай эгээн лэ hүүлшын мэдээнүүдые уншагша энэ ном соохоо оложо шадаха байна. Промышленностиин, хүдөө ажахын, гэгээрэлэй, наукын хүгжэлтэдэ, совет арадай материальна байдалай hайжаралгада, болбосоролойнь дээшэлэлгэдэ ехэ бүлэг зорюулагдаhан байна.

Капиталис байгуулалтада орходоо социалис байгуулалтын бүлюу hайн бэйhые харуулhан статистическэ мэдээнүүд хэдэн хуудаhыень эзэлнэ.

Аха дүү коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинууд тухай мэдээнүүд ном соо мүн лэ бии.

(ТАСС).

КУКУРУЗЫН ШЭНЭ СЕЯЛКЭ

Кировоградай «Красная звезда» гэжэ завод кукурузын «СКНК-8» гэжэ түгэлдэр сеялкые олоор бүтээн гаргажа эхилбэ. Тус предприяти России Федерациин ажахынуудта түрүүшын гурбан зуун имэ машиные hаяхан эльгээбэ.

«СКНК-8» үрэhые пунктирна болон квадратно-гнездовой аргаар таридаг юм. Шухала болоод байгаа hаань, зуруудгү, али гнездо сооньминеральна үтэгжүүлгэ нэгэн доро хаялсахада болоно. Шэнэ сеялкын бүтээсэ имэ тухэлэй бусад машинанүүдайхида орходоо гушан процентээр ехэ юм. Тус сеялкэ хүрьhэндэ үтэгжүүлгэ жэгдэхэнээр хаяжа, кукуруза, наран сэсэг, бусад ургамалнуудые таряжа, тэрэшэлэн кукурузые сой, горох болон тыкватай холёод тарилга хэжэ шадаха байна.

Баhа нэгэ шэнэ машина—свёкло нарин hайнаар таридаг «СТСН-4А» гэжэ сеялкэ заводой конвейер дээрэ hаяханай бии болоо. Предприятиин коллектив жэлэй эхинhээ хойшо арбан ондоо шэнэ тухэлэй машина бүтээдэг болоод, хүдөө ажахыда ерэ мянга гаран имэ машинануудые эльгээгээд байна.

(ТАСС).

ПОЕЗДНУУД САХАЛИН ЕРЭДЭГ БОЛОХО

Татарска хоолой доогуур тоннель малтаха гү, али Сахалиниие ехэ газартай холбоhон хүүргэ бариха гү, али паром бии болгохо гү? Аралые ехэ газартай холбоhон түмэр замай харилсаа эмхидхэхэ эдэ гурбан янзын hанамжые хаража үзэhэн экспертнүүд паром бии болгобол эгээн лэ гарза багатай гэжэ тоолоhон байна.

Түмэр замай паром байгуулха проектые Бакугай «Каспморниипроект» гэжэ институт зохёожо ороо. Энээнэй бүтээгдээд бэйхада ехэ газар дээрэхи Ванино городой болон Сахалинай Холмск гэжэ портын хоорондо түмэр замай харилсаан бии болохо. Эндэ Татарска хоолойн үргэниинь 260 километр болодог. «Каспморниипроект» гэжэ гол организацитай хамта Москвагай, Ленинградай, Алма-Ата зэргэй үшөө зургаан институдай болон бюрогой проект зохёогшод, конструкторнууд хүдэлмэрилхэ байна.

Татарска хоолой дээгүүр түмэр замай составуудые зөөхэ паром 1967 ондо бэлэн болохо ёhотой.

(ТАСС).

САЙН ОНСО ШЭНЖЭ ШАНАР

Сай угаа аятай умдан болохоhоо гадна, хүнэй бэедэ угаа hайн нүлөө үзүүлдэг гэжэ зон эртэ урданhаа хойшо ажаглэдаг байhан юм. Хүн сай ууhадаа сэгтой солбон болодог, эсэнхэйнь мартагдадаг, тэрэнhээ гадна, сай зарим үбшэнүүдые зайсуулдаг байха юм. Сай яахадаа имэ үнэтэ шэнжэ шанартайб гэхэдэ, тэрээн соо катехинэ гэжэ зүйл бии гээд эрдэмтэд багсаан тайлбарилдаг байна. Катехинэнүүд акациин эшэнүүдтэ, винаградай үрын яhан болон хальhануудта мүн лэ бии байдаг юм.

Катехинэнүүдые бүтээн гаргаха тухай, тэдэниие медицинэ болон промышленностьда хэрэглэхэ тухай М. Н. Запрометовой бэшэhэн «Катехинэнүүдэй биохими» гэжэ ном соо хэлэгдэнхэй.

(ТАСС).

Партийна ажабайдал

НҮЛӨӨ ЕХЭТЭЙГЭЭР, ТОДОРХОЙ МЭРГЭНЭЭР

Хүдөө ажахын, соёл культурын хүгжэлтэ ехэнхи ушарта партийна хүдэлмэриин ямараар эмхидхэгдэһэнһээ дулдыдадаг гээшэ. Нүлөө ехэтэй, тодорхой мэргэн ажал ябуулха, партийна нарин нягта хиналта хадаа амжалта түйлахын эгээ үндэһэн болодог ха юм. Эдэ бүгэдые совхозой отделени, фермэнүүд болон эмхи зургаануудта үнгэргэгдэһэн партийна эхин организацинуудай тоосоото һунгалтын суглаануудай дүн бүришье эли тодоор гэршэлжэ үгэбэ.

Жэшээ болгон, Хэжэнгын совхозой хоёрдохи отделениин партийна эхин организациин ажал абажа хаража үзэебди. Парторганизациин секретаряар Толгойн һаалиин гүүртын бригадир нүхэр Тогмитов һунгагданхай. Энэ отделениин гол һалбаринь һү абалга болоно. Тиимэһээ һү ехээр һаажа, элбэгээр гүрэндэ худалдахын хойноһоо эндэхи организаци шармайн оролдодог юм. Үйлэдбэридэ түрүү онол аргануудые, дүй дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлхын түлөө коммунистнууд тэмсэжэ байдаг.

Энэ отделени һаалиин табан гүүртэтэй. Тэдэнэр өөһэд хоорондоо мүрысэдэг, тэрэнэйнгээ үрэ дүнгые хододо ялалсажа байдаг заншалтай. Тиигэбэшье Бахлайтын коммунис ажалай һаалиин гүүртэ мүрысөөндэ илаад лэ байдаг юм. Тус гүүртын бригадираар коммунист Ц-Д. Санжижанов хүдэлдэг, эндэхи 11 коммунистнуудһаа бүридэһэн партийна бүлэгые республикын суута һаалишан нүхэр Н. Цырендылыкова хүтэлбэрилдэг. Эдэ коммунистнууд ажал хүдэлмэридөө, нийтын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаададаг, эрдэм мэргэжэлээ ходо дээшэлүүлжэ, түрүү онол аргануудые шудалдаг.

Эндэхид улаан булангаа ёһотойл соёл болбосоролой гуламта болгожо шаданхай. һаалишадай, гүүртын уялганууд тунхаглагданхай, тэдэнэй дүүргэлтын дүнгүүдые, харуулһан тоо баримтанууд элишэлэгдэжэ байдаг, зооветеринарна, политическэ һуралсал таһалгаряагүй үнгэргэгдэдэг, түрүү дүй дүршэл шудалха һургуули эндэ хүдэлдэг юм.

Партийна организациин ябуулдаг эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэриин үрэ дүн ехэ. Бахлайтын гүүртын коллектив һү һааха, гүрэндэ худалдаха жэлэйнгээ түсэб аяар сентябриин хорёодоор дүүргэнхэй.

Гангын, Толгойн болон бусад гүүртэнүүдэй коллективүүдшье түсэб даабаряа дүүргэжэ ябадаг. Бултадаа коллективээрээ коммунис ажалай түлөө мүрысөөндэ оролсонхой. Тэндэ хүдэлдэг коммунистнууд сугтаа ябадаг бусад нүхэдтөө үльгэр жэшээ харуулан ажалладаг, хамагай түрүүн ябаха гэһэн өөһэдынгөө уялга бодотоор бэелүүлжэ байдаг. Партийна нүлөөн улам үргэдэнэ. Үнгэржэ байһан 1964 оной туршада хоёрдохи отделениин партийна эхин организаци хадаа өөрынгөө зэргэдэ зургаан түрүү малшадые КПСС-эй гэшүүндэ кандидадууд болгон абаа ха юм. Бүхы коммунистнуудайнь 80 процентнь сэхэ ажал дээрэ хүдэлжэ, үйлэдбэриин түрүүшүүл гэжэ суурхадаг.

Амжалтын хажуугаар зарим тэды дутагдалнуудай бии байһые эндэ үнгэргэгдэһэн тоосоото һунгалтын суглаан тэмдэглээ һэн. Партийна организаци илангаяа мал үсхэбэрилхэ, үүлтэр һайжаруулха хэрэгтэ анхаралаа хүсэд табижа шадаагүй. Тэрээнһээ боложо, эндэхид мяха абалгаар абиртуу байдалда оробо. Саашадаа эндэхи коммунистнууд энэ дутагдалые шууд зайсуулхын түлөө оролдохо байһанаа мэдүүлээ.

Үнгэрһэн тоосоото һунгалтын суглаануудай дүн хаража үзэхэдэ, аймагаймнай партийна эхин организацинууд коммунис ажалай түлөө хүдэлөөндэ анхаралаа онсо хандуулдаг байна. Мүнөө үедэ совхозуудай 41 коллектив коммунис ажалай үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй, 70 коллектив энэ нэрэ солын түлөө тэмсэжэ байна. Аймаг дотор хамтадаа 1884 хүн коммунис ажалай түлөө мүрысөөндэ оролсонхой.

Гэбэшье мүнөө үе сагай энэ гайхамшагта хүдэлөөе муугаар, ёһо тэдысэ эмхидхэдэг партийна организацинууд манай эндэ бии. Зарим тээ коллективүүдтэ иимэ хүндэтэ нэрэ олгожорхёод гү, али тэрээндэ хүртэхын түлөө тэмсэбэ гээшэт гэжэ уялга абхуулжархёод, энээнээ хожомынь мартажархиха ушар тохёолдодог. Жэшээнь, Үдын совхозой 3-дахи отделени коммунис ажалай нэрэ солотой болохын түлөө тэмсэхэмнай гэжэ үгэ хүүрэ үгэһөөр аяар 4—5 жэл болобо. Теэд мүнөө ямар байдалтай байһыень совхозой партком һонирходоггүй байха юм.

Нийтэ-политическэ, соёл болбосоролой хүдэлмэри һайжаруулха, тэрэниие удха түгэлдэрөөр ябуулха асуудал тушаа партийна суглаанууд дээрэ мүн лэ ехэ хөөрэлдөөн болоо. Тиихэдээ коммунистнуудай болон коммунис ажалай түлөө мүрысөөндэ оролсоошодой һуралсал тушаа онсо анхарагдаба. Тэрэньшье зүб. Политическэ һуралсал эмхидхэхэ, эрдэм мэргэжэл дээшэлүүлхэ талаар дутагдалнууд зарим партийна организацинуудта бии гээшэ. Энэ шухала асуудалда хайша хэрэгээр хандадаг партийна хүтэлбэрилэгшэдтэ шанга эрилтэ табиха зэргэтэйбди.

Гадна хүдөө нютагуудаар ажаһуудаг хүн зоной дунда ойлгуулалмжын хүдэлмэриин хангалтагүйгөөр ябуулагдадаг байһан тухай шүүмжэлэл гараһан байна. һонирхолтой лекци, элидхэл болон хөөрэлдөөнүүдые тон үсөөнөөр, зарим ушарта удха муутайгаар үнгэргэнэбди. Илангаяа шажан мүргэлдэ эсэргүү хүмүүжүүлхы хүдэлмэри эрид һайжаруулха хэрэгтэй. Үнэхөөрөөшье, дасан дуган ошолгон, элдэб эсын мүргэл, хуралда ябалган, обоо болон хада уула тахилган үшөөл болодог байһаар. Энэ шүүмжэлэл тушаа партийна организаци бүхэн, хүдөөгэй партком тодорхой тобшолол хэхэ уялгатай.

Малшад, таряашад болон механизаторнуудай һуудал байдал һайжаруулха, тэдэниие соёл болбосоролой, эд бараанай болон энхэ элүүрэй талаар хангалга хадаа партийна организацинуудай хабаадаха шухалын шухала зорилго мүн. Тиин гэтэр Хүрбын, Үдын, Анаагай совхозуудай партийна эхин организацинууд, тэндэхи парткомууд урданайхяараал гансал ажал хүдэлмэреэрээ һамаараад һудаг байха юм. Хэрбээ эдэнэр оролдолго гаргаа һаа, юушье бүтээжэ шадаха байгаа. Эдэ ажахынуудтай адли эрхэ байдалтай байһан «Первомайский» совхоз (парткомой секретарь нүхэр Ц. Золтоев) үнгэржэ байгаа жэлэй туршада Эдэрмэг тосхондо 200 хүнэй багтаха клуб, Леоновко һууринда 60 хүүгэдэй һууритай һургуули, 26 хүнэй нэгэ доро эмшэлүүлхэ больница барюулаа ха юм. Үшөө тиихэдэнь хоёр улаан булан, нэгэ культбаза, малшадта гурбан бани һаяар барихань. Эндэхи уран һайханай коллектив нютагаархиндаа хүндэтэй болонхой. Эдэ бүгэдэ имагтал партийна организацинуудай хүсэлэл оролдолгын хүсэнһөө үндэһэтэй бшуу.

Партийна суглаанууд дээрэ үйлэдбэридэ хабаатай асуудалнуудаар олон дурадхал, ажаглалта болон һанамжанууд оруулагдаа. Коммунистнуудай оруулһан эдэ бүхы шүүмжэлхы удхатай дурадхал, һанамжануудые бэелүүлхэ зорилгоор түсхай хэмжээ ябуулганууд хүдөөгэй парткомой үүсхэлээр хараалагданхай. Тэдэнэйнгээ дүүргэлтые шанга хиналтада абаха зорилготойбди.

Б-Д. РЫБДЫЛОВ.
Хоринн хүдөөгэй үйлэдбэриин парткомой секретариин орлогшо.

Красноярскын хүдөө ажахын институдай дэргэдэ һаяхан байгуулагдаһан зональна агрохимлаборатори совхоз, колхозуудай полинуудай газарай хүрьһэнэй бүридэлые шэнжэлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэнэ. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: лаборант Л. Куц газарай хүрьһэнэй дээжэнүүдые абаад, шэнжэлжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ШУДХАЛГЫН ЦЕХ СОО

Завкомдо гү, али партбюродо орожо, үйлэдбэриин түрүүшүүл тухай һонирхоо һаа, манай коммунис ажалай ударнигуудай, заводой үнинэй хүдэлмэришэдэй аллей хараа гүт, тэндэмнай түрүүшүүлэй дүрэ зураг хадаатай юм гэжэ омогорхолтойгоор харюусахые дуулахат. Эндэ үнинһөө хойшо ажаллажа, суута гараһан, дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэдэй, ажалай ударнигуудай томо дүрэ зурагууд заводой цехүүдтэ ошоһон гол харгын хоёр хажуу тээ жэрылдэн хадаатай. «Үйлэдбэриие оньһожоруулха, техническэ дэбжэлтэ түйлахын тула оролдогты, эдэбхи үүсхэл гаргагты, зохёон байгуулхы ажал нийтын аша туһада зорюулагты» гэһэн уряа үгэнүүдэй улаан бүд дээрэ аржытар бэшээтэй байһые обёоронгүй гарахагүйт. Мүн энэ аллейн нэгэ захада заводой эмхидхэгдэһэн түрүүшын сагһаа мүнөө хүрэтэр хүгжэһэн харгы зам, он онуудаар ямар продукци үйлэдбэрилжэ байһыень түсхай стенд тодорхойгоор харуулна.

«Электромашина» заводой коллектив анхарал оролдолго, эдэбхи үүсхэл гарган ажалладаг нүхэдөө хүндэлжэ, тэдэнэй нэрээр нэрлэгдэһэн аллей эмхидхээ ха юм. Коллектив соогоо суурхажа ябаһан эдэ түрүүшүүлэй намтар заводой хүгжэлтэтэй нягта холбоотой.

Бадматор Дулмаевич Цымбалов, электромеханическа цехэй шудхагша, коммунис ажалай ударник гэжэ нэгэ дүрэ зураг доро бэшээтэй. Энэ нүхэрнай эдэбхитэй хүдэлмэришэдэй нэгэниинь юм. Түрэл болоһон заводтоёо тэрэнэй хуби заяагаа холбоһоор арбаад жэл үнгэржэ байна.

—Цымбалов тухай һонирхоно гүт? Тэрэмнай эдэбхитэйшүүлэй нэгэн, хэдэн мэргэжэл шудалһан хүдэлмэришэн даа. Ажалдаа үнэн сэхээр хандадаг, хамтын хэрэгэй түлөө һанаагаа зободог, дутагдалнуудтай эбсэлдэггүй хүн. Ямар нэгэ дутагдал усадхахын, шухала асуудал, эрилтэ хэхын тула намда хэды дахин хандаһан байха,—гэжэ цехэй начальник М. В. Чекалов хөөрэнэ.

Электродвигательнүүдые бүтээхэ даабариин үгтэхэдэ, 1962 ондо электромеханическа цех эмхидхэгдэһэн. Мэргэжэлтэй, дүй дүршэлтэй болоһон хүдэлмэришэд гол түлэб шэнэ цехтэ хүдэлхөөр эльгээгдээ. Урдань автомобильнуудай моторнуудые заһабарилха талаар мэргэжэһэн слесарь Б. Д. Цымбалов түрүүшын удэрһөө эндэ ажаллажа эхилһэн юм.

Тус цехэй механическа участогай шудхалга хэдэг отделени хирниисэ ханаар хүреэлэгдэнхэй, хүндэ гаггшын түмэр үүдэөр хаалтатай. Мантан томо, электро-пеэшэн, хэдэн түсхай түхеэрэлгэ эндэ бии. Нэгэ жэлэй саада тээ шэнэ тухэлэй электродвигатель бүтээхэ эрилтын табигдахада, зарим процесс хубилгаха, мүн лэ шэнэ мэргэжэл шудалха хэрэгтэй болобо. Тиихэдэ нүхэр Цымбалов өөрынгөө нүхэр Иван Григорьевич Наливко гэгшэтэй Свердловско областиин Калининай нэрэмжэтэ электродвигательнүүдые бүтээдэг заводто эльгээгдэжэ, дүй дүршэлдэ һуража ерээ. Тэндэһээ бусаһанайнь һүүлээр шудхагшадай энэ отделени эмхидхэгдээ, бригада даалгажа үгтөө, түсхай бэлэдхэл хэжэ, ондоо түхэлэй роторнууд хабсаран бүтээгдэдэг болоо.

—Бадматор, кнопко дарал даа,—гэжэ нэгэ залуу хүбүүн дүшөөд наһатай дунда бэетэй буряад хүндэ хандана. Тэрэнэй түмэр гэнжын захадахи кнопко дараад орхиходо, балка—кран гэжэ нэрлэгдэдэг түхеэрэлгэ хэдэн металл зүйлнүүдые адхажа абаад, хэрэгтэй газартань абаашажа буулгана. Эдэ зүйлнүүд түсхай прессэдэ таарадуулагдан табигдана. Нүгөөдэ нэгэ хүдэлмэришэн шэнгэн болотороо хайлуулагдаһан алюмини ковшоор удхажа абаад, тэрэ прессэдэ эюулнэ... Үнөөхи буряад хүмнай байд гээд лэ электро-пеэшэнэй үүдэ нээжэ үзэнэ. Үб улаан болотороо халаагдаһан хэдэн ротор тэндэнь харагдана.

— Алюмини хайлуулхын тула 760—780 градус халуун хэрэгтэй. Мүн түсхай температура байгуулжа, электро-пеэшэн соо роторнуудые хэхэ хэрэгтэй. Тиигээгүй һаа тэдэнэй шанар муудаха, голодоһон гаргагдаха ушартай. Алюминеэр шудхажа, роторнуудые бүтээхэдэ өөрынь үнэ сэн бага, мүн ажалынь хүнгэн болодог. Эдэ хүдэлмэришэд өөһэдынгөө хэхэ ажал һайн мэдэхэ юм, суута хүдэлхэдэшье урматай,—гэжэ Бадматор Дулмаевич бригадынгаа гэшүүдые магтана.

Нүхэр Цымбаловай даадаг бригада гурбан ондоо янзын мэргэжэлтэй 6 хүнһөө бүридэнхэй. Тэдэнэй бригада боложо, хүдэлжэ эхилһээр олон жэл үнгэрөө бэшэ. Харин тэдэнэр эбтэй эетэй, даабаряа һайн шанартайгаар үлүүлэн дүүргэнэ. Владимир Чижан дүй дүршэлтэй болоһон электро-гагнууршан, Иван Наливко, Николай Мурчин шудхалаашад, Анатолий Савенко, Владимир Зайцев гагнууршад. Бригадир Б. Д. Цымбалов тэдэнэй дүүргэхэ ажал өөрөө хэжэ шадаха, гурбан мэргэжэл шудалһан хүн. Тиигээгүй һаа бригадые хүтэлбэрилхэнь, мүн хэрэгтэй туһаламжа хүргэхэ, хиналта, шалгалта эмхидхэхэнь бэрхэшээлтэй. Бригадын гэшүүд бултадаа ямар нэгэ һуралсалда хабаадалсажа, эрдэм мэргэжэлээ, юрэнхы бэлэдхэлээ дээшэлүүлнэ.

—Бидэнэр түрүүшын һарада хорёод ротор шудхадаг байгаабди. Мүнөө дунда зэргээр 120-е бэлэн болгонобди, даабаримнай үлүүлэн дүүргэгдэнэ. Манай эрхим хүдэлмэришэн Владимир Чижан дээдэ гарай мастер юм. Эгээл харюусалгатай гагнуури тэрэмнай дүүргэдэг, алдуу гаргаа гэжэ байдаггүй. Бусад хүдэлмэришэднай мүн лэ оролдосотой, найдамтай нүхэд. Дунда һургуули дүүргэһэн Николай Мурчин политехническэ институтда ороxо хүсэлэнтэй, сүлөөтэй сагтаа шалгалтадаа бэлдэдэг,—гэнэ Бадматар Дулмаевич.

Эндэ бэлэн болгогдоһон роторнууд токарьнуудта тушаагдана. Тэдэнэй үрэмдэһэнэй һүүлээр хабсарагшадта дамжуулагдажа, ондоо деталь, узелтай тааруулагдан холбогдожо, электродвигатель болгогдодог. Электро-механическа цехэй коллектив гурбан серийн 30-аад ондо ондоо түхэлэй электродвигатель бүтээдэг болонхой. Эдэ электродвигательнүүдэй шухала деталь ротор мүн. Тэдэнэй муу шанартайгаар бүтээгдээ һаа, бүхы электродвигатель хэрэглэлһээ гарадаг. Нүхэр Б. Д. Цымбаловай даадаг бригадын гэшүүн бүхэн энэ эрилтэ һайнаар ойлгонхой, продукцияа голдоһогүйгөөр бүтээнэ. Орёо нарин, харюусалгатай даабари дүүргэдэг бригадые Хяагтын аймагһаа ерэһэн юрын буряад Бадматор Дулмаевич Цымбалов хүтэлбэрилжэ байна. Тэрэ бригадирай уялгада, хүдэлмэришэнэй дүүргэхэ ажалда һайнаар, үнэн сэхээр хандадаг.

С. БАРДАМОВА.

★ ★

Улаан-Үдын Кировэй нэрэмжэтэ түмэр зүйлнүүдые бүтээдэг заводойхид шэнэ жэл ажалай шэнэ түйлалтануудаар угтажа байна. Энэ заводой штамповочно цехэй электрогагнууршан Мария Степановна Бушкова ажалайнгаа бүтээсэ улам дээшэлүүлнэ, халаан бүриингөө даабари 120 процент дүүргэнэ. Нүхэр Бушковагай хэһэн хүдэлмэри ходол һайн шанартай байдаг. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Бушкова ажалдаа.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

★ ☆ ★

НОГООНОЙ УРГАСЫЕ ЯАЖА ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭБ

САБШАЛАН— МАНАЙ БАЯЛИГ

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ колхоз, совхозууд сабшалангай газар һайжаруулха, ургадхахэ хэрэгтэ бага анхарал хандуулна. һүүлэй жэлнүүдтэ энээн тушаа хүдэлмэри ябуулагдаагүй дээрэһээ бүхы сабшалангай 40—45 процентнь шугы бургааһанда дарагдашаһан, хубхэжэжэ муудаһан байна бшуу. **Зарим ажахынуудта урда хэрэглэгдэжэ байдаг нилээд олон гектар сабшалан уһа намагта эзэлэгдэнхэй. Тиихэдэ уһалагдадаг сабшалангай дүрбэнэй нэгэ хуби олон жэл удаа муугаар ашаглагдаһанһаа боложо, бага ургаса абтана. Ехэнхи ушарта тиимэ газарһаа га бүриин арайхан 6—7 центнер үбһэ ногоо хуряагдана ха юм.**

Сабшалан дээрэһээ баян ургаса абадаг болохын тулада ямар хүдэлмэри ябуулагдаха байнаб гэбэл:

а) Ажахы бүхэн сабшалангай үбһые тааруу болзорто сабшаха ёһотой. Сабшалан дээрэ мал адуулгые гуримшуулха, илангаяа ногоонойнь ургажа байха үедэ мал олоорнь байлгажа болохогүй.

б) Шугы бургааһа сэбэрлэжэ, сабшалангай газар ургадхахэ. Уһа намагта дарагдашаһан газарыень хатаахa талаар мелиоративна хүдэлмэри ябуулха. Сабшалангай газарые уһалха, утэгжүүлхэ шухала.

в) Ургаса багатай сабшалангай үбһэ ногоое үдхэрүүлхын тулада олон жэлдэ ургадаг залаата ургамалнуудай үрэһэ хэрэглэхэ.

г) Хүрьһэ шоройгоор хуушаржа муудаһан, үбһэ ногооной бага ургаса үгэдэг сабшалан һайжаруулхын тулада түрүү аргануудые хэрэглэхэ.

Эдэ хэмжээнүүдэй эгээл һүүлшын аргануд тушаа тодорхойлон хэлэхээр. Яахадааб гэбэл: сабшалангай ногоон ургажа байхадаа намартаа узуурһаа хубиржа, газарайнгаа хүрьһые хушажа зузааруулдаг юм. Тиигээд сабшалангай газар хубхэжэжэ муудадаг. Тэрээндэнь агаар болон уһа багаар шэнгэдэг боложе, ногооной гарасые һаатуулна бшуу. Тиигээд олон янзын ургамалнууд болбосоржо, үрэһээ сабшалан дээгүүр тараажа шаданагүй.

Туршалтын станциин сабшалан дээрэ хоёр жэлдэ туршалга хэхэдэ иимэ үрэ дүн харуулаа.

	Га бүриһөө абтаһан үбһэн	Тэжээлэй единицэдэ оруулхала
ФБН-09 фрезерээр нэгэ дахин элдүүрилээд, һүүлдэнь нягталан даралта:		
а) 5—6 см гүнзэгыдэ	43,6	2060
б) 10—15 см гүнзэгыдэ	41,4	1940
в) 15—20 см гүнзэгыдэ 2 дахин элдүүрилхэдэ	41,4	1940
БДТ-2,2 лущильнигаар диисхэдэлгэ:		
а) 2—3 дахин, 8—10 см гүнзэгыдэ	44,5	2200
б) 4 дахин, 8—10 см гүнзэгыдэ удаань нягталан даралгаа	43,1	2090
Диисхэдэлгэ болон фрезерээр элдүүрилэгдээгүй сабшаланһаа	23,7	670

Заагдаһан таблицада харахада диисхэдэгдэһэн, мүн фрезерээр элдүүрилэгдэһэн сабшалангай ургаса бүри ехээр дээшэлээ бшуу. Хэрбээ миил юрын участогһаа гектар бүриин 23,7 центнер ургаса абтабал, нүгөө участогуудһаань 44 центнер хүрэтэр гэхэ гү, али 2 дахин шахуу ехэ үбһэ ногоон хуряагдаа. Тиихэдэ үбһэнэй шанарые тэжээлэй единицэ дээрэ гаргахада 3—4 дахин ехэ шэмэтэй үбһэн абтаһан болоно. Энээнэй хажуугаар сабшалангай ургаса һураггүй дээшэлжэ, үбһэнэй өөрынь үнэ 50—65 процентээр хямдарһан байха юм.

Сабшалангай хүрьһые һайжаруулхадаа, энэ хүдэлмэриие хабар эртэ, голой хүрьһэнэй 12—15 сантиметр гэдэһэн хойно, зундаа июль, август һарада үбһэнэй хуряагдаһан газарта үнгэргэхэ шухала. Ногооной гарасань шэнгэн байбал, үбһэнэй үрэһэ сасалсажа үдхэрүүлхэ хэрэгтэй.

Иимэ арга хэрэглэхэдээ диисхэдэһэн, фрезерээр элдүүрилэгдэһэн газарые уһа хэдэг, хүндэ катогуудаар жэгдэлэн дараха шухала. Тиигэбэл газарайнь нюруу жэгдэржэ һайжардаг. Энээнтэй хамта, зарим нимгэн хүрьһэтэй, дороо хайр шулуутай сабшалан дайралдадаг. Тиимэ газарта диисхэдэлгэ хэжэ, фрезерээр элдүүрилжэ болохогүй, харин ондоо арга хэрэглэһэн дээрэ.

Манай станцида 1954—1957 онуудта энэ хүдэлмэри туршагдаһан байгаа. Тиихэдээ арзагар шүдэнүүдтэй катогууд хэрэглэгдээ һэн.

Дүрбэлжэн метр бүри 60—70 нүхэ сооложе гаргагдаһан хүрьһэтэй сабшаланһаа ямар илгаатайгаар үбһэ ногоо абтаһаниие эндэ хараябди.

	Газарайнь хүрьһэн	Га бүриһөө абтаһан үбһэн	Хэды центнерээр дээшэлээб	Га бүриин гаргаша түхэригөөр	Нэгэ центнер тэжээлэй единицын сэн	Өөрынь үнэ сэнсэй хямдарһаниинь (процентээр)
1. Утэгжүүлэгдээгүй	Нүхэлэнгүй	19,5		28—60	3—97	
сабшалангһаа	Нүхэлхэдэ	24,9	5,4	29—10	2—79	29,0
2. Га бүридэ 10	Нүхэлэнгүй	35,1		55—20	3—28	
тонно наг шэбхэ оруулхада	Нүхэлхэдэ	45,3	10,2	57—00	3—00	23,0
3. Наг шэбхэ дээрэ	Нүхэлэнгүй	54,7		42—00	2—24	
минеральна утэгжүүлгэ хэрэглэхэдэ	Нүхэлхэдэ	60,9	6,2	46—53	1—74	22,0

Сабшалангай газарай хүрьһые сооложе нүхэ гаргахада ургасань 5,4 центнерһээ 10,2 центнер хүрэтэр дээшэлнэ. Энээнэй хажуугаар абтаһан үбһэнэй өөрынь үнэ сэн тэжээлэй единицэдэ гаргахада 22—29 процентээр хямдарна гээшэ.

1964 ондо Улаан-Үдын аймагай «Улаан-Оронго» колхозой агроном нүхэр С. Казаков луговодуудтай ажаллахадаа баһал иимэ хүдэлмэри үнгэргэһэн байгаа. Зүүн Оронго гэжэ газарта 198 га сабшалан дээрэ наг шэбхэ гаргажа утэгжүүлээд, хүрьһынь шүдэтэй катогоор соолоһониинь гектарай 27 центнер үбһэн абтаа һэн. Харин тиимэ хүдэлмэри хэгдээгүй сабшалангһаа га бүриин 14,6 центнер абтаа гэхэ гү, али гектарай 12,4 центнерээр бага үбһэн хуряагдаа.

Эдэ жэшээнүүд сабшалангай газарые һайжаруулха, үрэжэлтэй болгохо байһаниие гэршэлэн харуулна. Сабшалангай хүрьһые шүдэтэй катогуудаар соолоходо ажалынь хүндэ бэшэ. Ажалыень һайнаар эмхидхээ һаа, нэгэ тракторист ДТ-20 гү, али МТЗ түхэлэй трактораар халаан соо 25—35 гектар газарта нүхэнүүдые гаргаха аргатай. Тиихэдэ шүдэтэй катогуудые юрын кузница соо уралан дархалхада болохо юм. Энэнь ямар байхаб гэхэдэ: 2 метр түхай утатай, 40—50 сантиметр бүдүүн модондо 14—15 сантиметр ута борнойн шүдэнүүдые хоорондонь 10—12 сантиметр зайтайгаар шаагаад, модонойнгоо хоёр талада голнуудые һуулгажа, тракторай хойноһоо шагтагалха түхеэрэлгэ хэхэ хэрэгтэй. Энэнь эрьелдэжэ ябахадаа дүрбэлжэн метр газарта 60—70 нүхэ гаргана бшуу. Иимэ катогуудые түмэрөөршье хэжэ болохо байна. Хэрбээ сабшалан дээрэхи газарай хүрьһэнэй шэгжэржэ хатуужаһан байбал, катогуудай шүдэнүүдые бүри олон болгохо хэрэгтэй.

Газарай хүрьһэ соолодог аргые хабартаа, мүн намарай сагта үнгэргэхэдэ болохо. Энээниие уһалагдадаг, утэгжүүлэгдэдэг сабшалан дээрэ хэхэдэ аша үрэ ехэтэй. Тиимэ газарта үбһэ ногооной ургаса горитой дээшэлнэ бшуу.

Эдэ бүгэдэ юу харуулнаб гэхэдэ, республикымнай колхоз, совхозууд сабшалангай ургаса дээшэлүүлхын тулада ехэ хүдэлмэри ябуулха аргатай гээшэ. Ажахы бүхэндэ сабшалан һайжаруулха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдажа эхилбэл, 1965 ондо нийтын малда нилээд ехэ үбһэ тэжээл бэлэдхэгдэхэнь дамжаггүй.

Н. ХРЕБТОВ,
Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин тэжээл үйлэдбэрилгын талаар таһагые даагша.

ЭНЭ ЖЭЛЭЙ ЭРХИМ УРГАСА

БАРАГДАЖА байһан энэ жэл манай үргэн дэлгэр Эхэ оронойолохон заха хизаарнуудта баян хэшэг урэжэл урашоһон байна. Хаана, ямар областьдо эгээл баян ургаса хуряагдаа гээшэб? Эгээл үндэр баян ургаса абтахаараал абтадаг гээшэ. Теэд бүхы таряалангай дунда зэргын баян ургаса хуряаха—тон шухала хэрэг мүн. Гэбэшье эрхим һайн түйлалтэ таряалангай газарай, үрэһэнэйнь сортын ба агротехникын аргэ боломжодо хүсэд сэгнэлтэ үгэхэ арга олгодог байна.

Ороһото ургамалнуудһаа эхилээе, хилээмэн бүхы эдеэнэй дээжэ ха юм. Оронойминнай олохон районуудай колхоз, совхозууд нэгэ гектарһаа ороһото ургамалай 20—30 центнер ургаса хуряагаа. Энэ тоогоор манай полинуудай арга боломжо оройдоошье хизаарлагданагүй, бүри баян ургаса абадаг болохо аргатайбди.

Алма-Атын областиин «Луч Востока» гэжэ колхозой Александр Брафт гэгшын бригада даажа абаһан 19 гектар газарайнгаа га бүриһөө 70 центнер шэниисэ хуряаһан байна. Тус бригада сууда гараһан намар таригдадаг шэниисын «безостая-1» гэжэ сортын үрэһэ тарижа, һүүлээрнь хоёр дахин уһалһан, минеральна утэгжүүлгээр тэжээл оруулһан юм.

Самаркандска областиин Булунгурска управлениин «Москва» гэжэ колхозой Кувандык Имамовай хүтэлбэрилдэг бригада нэгэ гектарһаа 112 центнер ургаса абажа, орон дотороо эгээн үндэр ургаса абан, рекорд түйлаа. Зүгөөр энэмнай нэгэ поли дээрэ таригдаһан хоёр ургасын үрэ дүн болоно. Залуушуулай энэ бригада түрүүн ешмээнэй ургаса хуряагаад, һүүлээрнь тэндээ кукуруза таряад, ороһотой бүүрсагуудыень хуряан абаа.

Целинэ хизаарай Чистопольско училищиин 43 гектар талмайн га бүриһөө 55 центнер ешмээнэй ургаса хуряагдаа. Энэ баһал үзэгдөөгүй үндэр ургасануудай нэгэн болоно. Тэрэшэлэн Эстониин «9-е мая» колхозой Густав Виймсалай бригада нэгэ гектарһаа жаран центнер хүрэтэр ешмээнэй ургаса хуряагаа бшуу.

Орон доторнай хартаабхын талаар урда жэлэйхиһээ һураггүй баян ургаса абтаһан байна. Жэшээнь, Ровенско, Калугын областьнууд нёдондонойхиһоо хоёр дахин ехээр хартаабхын ургаса суглуулба. Мүн Белоруссиин таряашад хартаабхынгаа ургасые нэгэ хахад дахин дээшэлүүлжэ шадаа. Эндэхи «Любанский» гэжэ совхозой нүхэр Статкевичэй хүтэлбэрилдэг звено үнгэрһэн сезондо эрхим һайнаар хүдэлмэрилжэ, нэгэ гектарһаа дунда зэргээр аяар 500 центнер хартаабха абаһан байна. Иимэрхүү жэшээнүүд орон доторнай олон. Теэд эгээл һайшаалтай юумэнинь юуб гэхэдэ, хартаабхын плантаци дээрэ машинанууд олоор хэрэглэгдэжэ, гараар хэгдэдэг хүндэ хүшэр хүдэлмэри яһала оньһожоруулагдаа. Московско областиин суута механизатор В. Кузнецовой түйлаһан амжалта һая болотор хүсэгдэхэгүй шэнгээр һанагдадаг бэлэй. Тэрэ нёдондо жэлдэ нэгэ центнер хартаабхада 54 минута гаргашалһан байгаа. Энэ жэлдэ суута мехнизаторай хүдэлмэриин баян дүй дүршэл халан абаһан хэдэн мянган звено орон доторнай ажаллажа, хүшэ хүлһэнэй гаргаша багатайгаар ехэ ургаса абаа. Ургаса хуряалгын һаяхан захалаад байхада нүхэр Кузнецовой түйлаһан амжалтада олон механизаторнуудай хүрэһэниинь мэдээжэ болоо һэн. Рязанскэ областиин «Барские Шуманъ» совхозой Алексей Герасимовай хүтэлбэрилдэг комплексно бригадын механизаторнууд нэгэ центнер хартаабхада 50,4 минута гаргашалжа, суута Кузнецовой нёдондоной түйлалтада хүрэнхэй.

Энэ жэлдэ В. Кузнецовой звеногойхид даажа абаһан 200 гектар газарайнгаа га бүриһөө 201 центнер хартаабхын ургаса абажа, центнер хартаабхада ажалай гаргашые 40 минута хүрэтэр хорёогоо. Гэбэшье Красноярска хизаарай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой Петр Долгих гэгшын звеногой механизаторнууд центнер хартаабхада оройдоо 37 минута гаргашалжа, орон дотороо рекорд тогтоожо шадаа. Тиигэжэ тэдэнэр килограмм хартаабхын өөрынь үные 1,1 мүнгэн хүрэтэр хямдаруулба.

Машина болон хими ороноймнай колхоз, совхозуудай свёклын плантаци дээрэ өөһэдынгөө эди шэдиие харуулжа байна. Орон доторнай дунда зэргээр абажа үзэхэдэ, нэгэ гектарһаа 200 центнер хүрэтэр свёкло абтажа, нёдондонойхиһоо 76 центнерээр дээшэлһэн байха юм. Тиихэдэ ургасын олохон мастернууд, бүхэли ажахынууд гектарһаа 500 центнерһээ дээшэшье ургаса абаа. Жэшээнь, Брестскэ областиин «40 лет Октября» колхозой А. Ожог гэгшын бригада нэгэ гектарһаа аяар 750 центнер саахарай свёкло ургуулһан байна.

Үнэ сэнгэй талаар орон дотороо эгээл хямда сэнтэй саахарай свёкло Кубаниин мастер, Социалис Ажалай Герой В. Светличный ургууланхай. Центнер свёклодо оройдоо 8 минута гаргашалаа. Звеногойнь зургаан гэшүүд тус бүридөө 8,5 мянган центнер саахарай свёкло ургуулаа бшуу. Иимэ амжалтаар хэн омогорхохогүй гээшэб!

Хүдөө ажахын гол ургамалнуудай нэгэн болохо кукуруза ороноймнай урдань таридаг байһан районуудта яһала һайнаар ургуулагдаа. Хойто-Осетиин «Хумалаг» колхозой суута таряашан Харитон Албегов дэлхэй дээрэ үзэгдөөгүй үндэр баян ургаса абажа, алдар суудаа гараба. Тэрэнэй даажа абаһан полиин гектар дээрэһээ дунда зэргээр 110 центнер кукурузын хуурай ороһон, мянга шахуу центнер эшэ набшаһан хуряагданхай.

Манай таряашадай дүй дүршэл жэл ерэхэ бүри баяжана. Ороноймнай хүдөө ажахы хүсэ ехэтэ техникээр элбэгээр хангагдана. Минеральна утэгжүүлгэ, химикадууд колхоз, совхозуудта бүри ехээр үгтэдэг боложе байна. Парти, правительствын зүгһөө таряашадай хэһэн ажалайнь түлөө материальна урмашуулгада ехэ анхарал хандуулагдана. Эдэ бүгэдын ашаар хүдөө ажахы дээрэ муу бэшэ үрэ дүн түйлагдана.

Мүнөө жэлдэ ороноймнай олохон ажахынууд яһала баян ургаса абаа гээшэ. Тэдээн тухай бэшэжэшье урдихын аргагүй. Юуб гэхэдэ, Эхэ оромнай ехэ, заха хизаарнуудайнь байгаалиин ялгарил өндо ондоо. Тиимэһээ зоно бүхэндэ ургасын ондо ондоо эрхим амжалтанууд түйлагданхай. Казахай солото таряашан Ибрагим Жахаевай энэ жэлдэ алдар суудa гараха байһые хэн мэдэбэб? «Кызыл-Ту» колхозой гэшүүн нүхэр Жахаевай звено даажа абаһан 20 гектар полиингоо га бүриһөө 91 центнер рисэй ургаса хуряагаа.

Совет ороноймнай хлопок ургуулагшад хэдэн олоороо үнэн сахэ ажалай ульгэр жэшээ харуулба. Ороноймнай хлопогой цех —Узбекистан энэ жэлдэ 3 миллион 600 мянган тонно «сагаан алта» гүрэн турадаа бэлэглэбэ. Иимэ ехэ хэмжээнэй хлопок республика хэзээдэшье бэлэдхээгүй байһан. Дунда Азиин республикануудай, мүн Казахстанай хлопок ургуулдаг плантаци дээрэ хамта хори мянгаһаа дээшэ машина техника ашаглагдаһан байна. Хлопогой талаар эрхим амжалта түйлагшад тухай хэлэхэ болоо һаа, Узбекистанай «Интернационал» колхозой Мирахим Кушаевай бригада нэгэ гектарһаа 28 центнер хүрэтэр хлопок хуряаһан байна. Дунда Азиин механизаторнууд түйлаһан амжалтаараа һанаагаа амарнагүй, бээ бэеынгээ түйлалтануудые арьбадхан, бүри саашаа дабшана. Хорезмска областиин солото бригадир Искандер Юсупов ерэхэ жэлдэ нэгэ гектарһаа 60 центнер хлопок абаха гэһэн зорилго табяа.

Үрэ жэмэсэй талаар 1964 он баһал муу бэшэ, яһалал баян хэшэгтэ жэл байба. Гансахан Грузиин республикые абахада, нёдондонойхиһоо хоёр дахин ехэ жэмэс суглуулаа. Казахстанай Алатау нютагта нэгэ һөөгһөө аяар 600 килограмм яблока абаһан байна.

Долоон жэлэй зургаадахи жэл —1964 он түгэсэхэ ойртоо. Ороноймнай таряашадай оролдосото ажал аша үрэ ехэтэй байба. Саашадаа үшөө баян ургаса абахын тула бүри ехээр тэмсэхэ хэрэгтэй.

Д. СМИРНОВ,
ТАСС-ай корр.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1964 оной декабриин 27.

ЛЕНИНЭЙ ДОКУМЕНТНҮҮДЫЕ БЭДЭРЭЛГЭ

Марксизм-ленинизмын институтда

Дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалис гүрэнэй байгуулагша, вождь Владимир Ильич Ленинэй ябадалтай, ажал ябуулгатай холбоотой материалнуудые бэдэрхэ талаар ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институт ябуулжа байнхай. Ильичэй наһа барһанай һүүлээрхи түрүүшын жэлнүүдтэ ленинскэ документнүүд тон олоороо олдодог байгаа. Тэдэние редакцинуудта, хаблануудта, гэрэй архивуудта, миниишье хүнүүдтэ олдог һэн. Ульяновтэнэй бүлын гэшүүд, Ленинэй дүтын нүхэд, агууехэ багшын ажаябадалтай, ажалтай холбоотой хүнүүд бултадаа үнэтэ документнүүдые асаржа угадаг байһан юм.

1882 ондо һургуулиингаа нүхэр Борис Фармаковскодо эльгээһэн, зургаан бэшэгээр эхилээд, 1923 ондо Ленинэй хэлэжэ угаһан һүүлшын зохёолнуудта хүрэтэр тэрэнэй өөрынь 30 мянга гаран хэдэл институтда хадагалагдаад. Ленинэй олонхи зохёолнуудай гар бэшэгүүд тэдэ зохёолнуудые бэшэхэ түхеэржэ байхадаа табиһан түсэбүүд, конспектнүүд, хэхэ элидхэл, халахэ угэнүүдэйнь хураангы түсэбүүд, съезд, конференци, митинг, суглаан болон заседанинуудта халагдаһан угэнүүдэйнь түсэбүүд эндэ хадагалагдаад. Тэрэшэлэн Ленинэй өөрынь бэшэһэн гү, али гараа табиһан Арадай Комиссарнарай Соведэй, Ажалай болон Хамгаалгын Соведэй тогтоолнууд, декредүүд хадагалагдажа байдаг. Баһа нэгэ бүлэг соо тон олон бэшэг, мэдүүлгэ, хандалга, телеграмма, документнүүд дээрэ табигдаһан резолюцинууд, записканууд г. м. оролсоно.

Ленинэй саарһан дээрэ һүүлшынгээ мүр гаргаһан сагһаа хойшо дүшэ гаран жэл үнгэршэбэ. Тиимэһээ он жэл ошохо бүри ленинскэ документнүүд бүри үсөөнөөр олдодог болоо байнхай. Октябриин революциин һүүлээрхи түрүүшын жэлнүүдэй байһан эмхи зургаануудай бүхы материалнууд үни хада архивта тушаагдажархинхай.

Революциин урда тээхи жэлнүүдтэ В. И. Ленин хилын саана байхадаа байһан ла олон бүхэндөө шахуу, тиимэ нүүдэлтэ сагаа зуурын хадагаламжада суглараһан архива орхидог байгаа. Гэшэд оншудай хирээр тэдэ архивуудай олонхинь олдожо, институтдай хадагаламжада абтаһан. Жэшээлхэдэ, 1914 ондо Польшын полицин, Польшын генераль-на штабай гарта ороһон Поронинско архивай документнүүдые, польско нүхэд душан жэл үнгэрөөд байхада олоо бэлэй.

Улаезоорвын Социалис Бюродо адресалан зорюулагдаһан Ленинэй бэшэгүүдые II Интернационалай архивта хадагалагдажа байнамаа, 1964 ондо манда дамжуулагдаба. Тэдэнтэй нэгэн доро, II Интернационалай ажал ябуулагшадай нэгэн Роберт Гримм гэгшын хубиинь, өөрынь архивта байжа байһан Кинтальска болон Циммервальдска конференцинүүдэй протоколнуудай микроплен-кые институт абалсаба.

Һаяхан институтдаймнай хадагалагдаһан Циммервальдска конференциин нэгэ документ олдожо, тон ехэ гайхалдаба. ФРГ-дэхи советскэ худалдаа наймааны түлөөлэгшын хүдэлмэрилэгшэ В. Зайцев институтда хонходоод, минии гарта ленинскэ документ байнал гэшэ аа гү гэжэ тухайлнаб гэбэ. Асархадань, тон анхаралтай наринаар харан гэхэдэ, Ленинэй гар, тэрэнэй почерк тодорхо гараба. Циммервальдска конференциин бүхы делегадуудтай хамта делегадуудые буридхэһэн хуудаһан да гарэа табилсаһан байба.

Ленинэй документнүүдые бэдэрэлгэ үргэлжэлһөөр. В. И. Ленин бурин түгэс зохёолнуудай том бүхэнэйнь хойно «Мүнөө болотор олдоогүй В. И. Ленинэй зохёолнуудай список» толилогдодог заншалтай.

Тэрэ список яажа зохёогдоһон байнаб гэбэл, түрэлхидтээ Ленинэй абалсаһан бэшэгүүдые, дүтын нүхэдэй дурасхаал бэшэгүүдые, албанай саарһануудые олон жэл соо сугларан мэдээнүүдэй үндэһөөр зохёогдоһон байна. Үни хада мэдээжэ болоһоншье һаа, мүнөө хүрэтэр олдоогүй документнүүд тухай, тэдэние бэдэрхэ арганууд тухай энэнэй урда тээ манай хэблэлдэ нэгэтэ баһа бэшэгдэһэн юм. Бурин түгэс зохёолнууд дотор тэдэ мэдээнүүд онсо гуримтайгаар хэблэгдэнэ. Жэшээнь, Петербургын университедэй дэргэдэхи шалгалтын юридическэ комиссиин түрүүлэгшэдэ 1891 оной мартын 26-да барин гүйлтээа хабсаргуулан, уголовно эрхээр Ленинэй бэшэһэн курсовой зохёол мүнөө болотор олдоогүй гэжэ нэгэдэхи том дотор мэдээсэгдэнэ. «В. В. гэгшын зохёолнуудта народническые үндэһэлэн зүбтүүлгэ» гэһэн Ленинэй зохёолшье мүнөө дээрээ олдоогүй.

Зургаануудһаа гаржа ошоһон документнүүдые буридхэлгын данса тухайда зохёолнууд дотор хэлэгдэдэг. Тэрэ данса партийна түбэй архивта хадагалагдадаг юм. Тэрэ данса юрын канцелярска ном бэшэ. Тэрэнэй хабтаһан дээрэ бэшээтэй ямаршье юумэ үгы. Зүгөөр, хүснэг гаргагдаһан түрүүшын хуудаһанда В. И. Ленинэй секретарь Л. А. Фотиевагай гараар иигэжэ бэшээтэй: «Владимир Ильич Ленинэй даалгабаринууд. 20 оной сентябрь. Анханайнь (даалгабари— М. В.). Саашанхи. Гүйсэдхэгдэһэн тухай тэмдэглэлнүүд».

Нэгэдэхиһээ 150 хүрэтэр номернууд 1920 ондо дансада бэшэгдэһэн, хожомынь 1921, 1922, 1923 онуудта үгтэһэн даалгабаринууд тухай тэндэ бэшэгдэһэн байгаа. Литернэ номернуудтайгаар ябуулагдаһан документнүүдэй удха тухай, эльгээгдэһэн газарнуудай, хүнүүдэй адресууд тухай хамта 1900 гаран бэшэлгэ хэгдэһэн байна.

Мүнөө үедэ тэрэ дансань бидэнэртэ тон шухала, тон хэрэгтэй болохыень совнаркомой секретарьнууд тиихэдэ мэдэдэггүй байһан тулада тон тобшоор, элдэб эсын документнүүдэй удхыеншье гаргангүйгөөр данса дотороо бэшэдэг байгаа. Ленин заримандаа өөрөө бэшэг бэшээд, тэрэнээ өөрөө конвертлэн нялгаад үгэдэгшье бэлэй. Тиихэдэнь миил номер, саг болон адресадай нэрэ обогые тэмдэглэхэ ушартай болодог һэн.

Буридхэлэй данса дотор бэшэгдэһэн документнүүдэй ямарынь партийна түбэй архивта ушөө ороогүйб гэжэ тодорхойлхын тулада хадагаламжада байгаа В. И. Ленинэй бүхы документнүүдтэй тэрэ буридхэлые бүхыдэнь сасуулжа үзэхэ хэрэгтэй болоо һэн. Тиигэжэ сасуулаад үзэхэдэ, үшөө 700-гаад документ олдоогүй байжа байба. Тэдэнэй дунда 1920 оной ноябриин 18-да бэшэгдэһэн, Л. М. Караханда эльгээгдэһэн, Шухтые дипломатическа курьер болгон томилхо тухай, Ф. Э. Дзержинскида эльгээгдэһэн Галан тухай болон бусад бэшэгүүд оролсоно.

Буридхэлэй данса дотор ондоошье тэмдэглэлнүүд бии. Тусгаарлабал, Крымэй совет ажахынуудые предприятинуудай үйлэдбэриин бүлэг гэжэ тоолохо гэһэн Ажалай болон Хамгаалгын Соведэй тогтоолые Крымскэ ревкомой түрүүлэгшэдэ 1921 оной июлиин 6-да эльгээһэн тухай, Крымэй болон крымскэ аргалалгын, амаралтын газарнуудай хэрэгсэлдэ зорюулан импортно-экспортнэ түсэб баталха тухай тогтоолые мүн лэ тэрэ оной июлиин 22-то эльгээһэн тухай тэмдэглэлнүүд бии.

Сибирьтэ ниитын эдеэ хоолой хэрэгэй эмхидхэл һайжаруулхын тула Петроградай 20 хүдэлмэришэдые эрижэ РКП-эй ЦК-гай Сибириин бюрогой хандаһан гүйлтэ Владимир Ильичэй дэмжэһэн гар бэшэгтэйгээр 1920 оной октябриин 7-до партиин Петроградай комитедтэ эльгээгдэһэн байба.

Ленинскэ тэдэ документнүүдые марксизм-ленинизмын институдай коллектив үсэд зоримгойгоор бэдэржэ үргэлжэлһөөр.

Муза ВЕСЕЛИНА,
марксизм-ленинизмын институдай научна хүдэлмэрилэгшэ.
(АПН).

★ ★

МОСКВА. Шэнэ жэлэй урдуур манай корреспондентнүүд СССР-эй арадай артист Иван Иванович Петровто айлшаар ошоһон байна. «Үнгэрһэн жэлдэ болоһон эгээн баясхаланта ушар гэхэдэ, манай театрай Милан аяншалга болоно. 1965 ондо иигэжэ бэе бэедээ гастрольно аяншалганууд хэгдэдэг байһай гэжэ хэлэбэл, манай бүхы артистнуудай хүсэлые мэдүүлээб гэжэ бии һанаха байнаб» гээд Ехэ театрай солист хэлээ. Шэнэ жэлэнгээ творческо түсэбүүд тухай Иван Иванович саашань хөөрэһэн байна. Искусствада дурладаг бүхы хүнүүдые Шэнэ жэлээр дашарамдуулан амаршалхадаа, тэдэнэртэ һонирхолтой олон ушарнууд ерэхэ жэлдэ тохёолдохо гэжэ һананаб гээд тэрэ хэлээ. Зураг дээрэ: И. И. Петров.

ТАСС-ай фотохронико.

★ ☆ ★

Совецүүдэй хүдэлмэри

ОЛОНИИТЫН ЭМХИНҮҮД БА МАЛАЙ ҮБЭЛЖЭЛГЭ

Ниитын малай үбэлжэлгэ мүнөө үедэ бүгэдын анхарал доро байна. Нютагай Совецүүдшье баһал ехэ эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулха, тэрэ тоодо олониитын эмхинүүдэй ажал хүдэлмэрине имагтал малай үбэлжэлгэтэй нягта холбоотойгоор үнгэргэхын хойноһоо оролдохо болоно.

Хяагтын аймагай Жаргалантын сомоной Совецтэ юу хэнэ ааб, абажа үзэе.

Эндэмнай—Тельманай нэрэмжэтэ колхоз. Дүшөөд отарнуудтаа хори гара мянган хонидтой. Мүн эбэртэ бодо малынь баһал үдэнхэй. Зорилгонь—тэдэнэй хүсэ шадал буурулхагүй, саһан дээрэшье сагаан эдеэ салгидуулха гэһэн.

Теэд юун бэ даа? Сомоной Совет гансал түрүүлэгшэ, бэшээшэ хоёрһоо бүридэһэн бэшэ хаям даа. Гүйсэдкомой гэшүүд, саг үргэлжын комиссинууд, депутадууд юунээр тэнтэй хүсэн бэ! Тиихэдээ Жаргалантын сомоной Совет олониитынгээ эмхинүүдэй ажал хүдэлмэрине ямараар шэглүүлжэ хүтэлбэрилнэб?

Хүдөө ажахын талаар саг үргэлжын комисси (түрүүлэгшэнь—колхозой ахалагша зоотехник В. И. Черниговский) олониитын эмхинүүдэй анхаралые мүнөө үедэ малай үбэлжэлгэдэ хандуулалсаха ехэ үүргэтэй гээшэ бэзэ. Теэд үнэн дээрээ ямаршье түсэб табяадүй, юушье хээдүй байһаар.

Һунгуулиин бүхы 25 округта депутадай постнууд байгуулагдабашье, үшөөл хүсэндөө орожо хүдэлөөгүй. Жэшээнь, нэн түрүүн мал ажалай бүхы точконуудта радио, электрын гэрэл оруулгада туһалха байгаа. Теэд тиимэ юумэн бүтээгүй.

Гүйсэдком өөрөө юу хэбэб? Малай үбэлжэлгэдэ олониитын эмхинүүдэй ямараар хабаадалсажа, юу хэхэ тухай өөрынгөө зүблөөн дээрэ энэ гурба һарэ соо, сахыень хэлэхэдэ, нэгэшье дахин хэлсээгүй. Тэдэнэй ажал хүдэлмэринешье хинан шалгаагүй, тоосооеншье шагнаагүй, хоорондонь социалис мүрысөөншье эмхидхээгүй.

Сомоной Совецэй гүйсэдкомой зүгһөө имагта хайхарамжагүй байһанай эсэстэ ниитын олохон эмхинүүдшье ёһоор хүдэлнэгүй, түсэбөөшье табинагүй, һанамжа дурадхалшье оруулнагүй.

Жаргаланта тосхоной магазинай дэргэдэ олониитын Совет үбэлжэлгын эхилһээр юушье хээгүй. Дурсагдаһан, мүн Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой бүхы точконуудаар автолавка хүсэд ябанагүй, графигаа ходоо хазагайруулна. Тиимэһээ олохон малшад түб—Жаргаланта тосхон ерэжэ, эд бараа абаха, ажалһаан һамшаха баатай болоно. Фермэ, отара дээгүүр нүүдэл наймаан огто эмхидхэгдэнэгүй. «Болохол юм һааб даа. Теэд хэншье хэлэдэггүй. Машина, унаашьегүйбди» —гээд наймаалагшадынь мэдүүлнэ. Больницын дэргэдэ ниитын Совет, Улаан хэрээһэнэй эхин организациин дэргэдэ ариг сэбэрэй дружина, постнууд үшөө байгуулагдаагүй байһаар. Тэдэние тогтоожо, хэхэ юумэ дүүрэн. Фермэ бүхэндэ ариг сэбэр сахюулдаг, бани түлюулдэгшье болоо һаа, ямар һайн байха һэн бэ.

Хасууртын хүдөөгэй клубай (даагшань нүхэр Белокопытова) дэргэдэхи Совет (түрүүлэгшэнь нүхэр Ласточкина) клубайнгаа хүдэлмэриин, лекци болон хөөрэлдөөнүүдэй түсэб, концертнүүдэй репертуар гэхэ мэтые хаража баталха, клубые даагшын, кружогуудые хүтэлбэрилэгшэдэй тоосоо шагнаха ёһотой аад, мүн лэ юушье хэнэгүй. Ушар тиимэһээ клубынь үбэлжэлгын эхилһээр фермэ, отаранууд дээгүүр энэ гэхэ мүртэй юумэ хээгүй, агитбригадые эмхидхээгүй.

Нүхэдэй сүүдшье үбэлжэлгэдэ хабаатай нэгэшье хэрэг хаража үзөөдүй. Үйһэ тэжээлэй гаргаша, ажалай жаяг журамһаа эхилээд, хэхэ, хэлсэхэ юумэ дүүрэн хаям даа.

Эхэнэрэй 2 Совец (түрүүлэгшэнэрынь нүхэд Лежнина, Рапота) баһал тиимэ адли. Үнгэрхэдөө түсэбшьегүй.

Энээн дээрэһээ ямар тобшолол хэлтэйб гэхэдэ, олониитын эмхинүүд малай үбэлжэлгые хүсэд һайнаар үнгэргэхэ хэрэгтэ үшөөл элсүүлэгдээгүй байһаар. Тэдэнэй һайнаар хүдэлбэл, жэшээнь, колхозой тусхай нэгэ машина абаад, соёлшод, наймаашад, эмнэгшэдые гүүртэ, отара дээгүүр ябуулбал, ямар таарамжатай зохид байха һэн бэ. Теэд сомсоведэй зүгһөө эрилтын һула дээрэһээ балшысэ бүтээгдэһэн юумэ үгы. Үнгэрхэдөө сомоной Совецэй гүйсэдком (түрүүлэгшэнь Д. Бадмажапов), колхозой партком (секретаринь Д. Дармаев) нэгэ үг зорилго хамтынгаа хүсөөр шиидхэжэ байбашье, хоорондоо мүнөө хүрэтэр үгэеэ ойлголсоогүй, илангаяа партком сомсоведые дэмжэнэгүй. Жэшээнь, тэндэхи библиотекэ ноябриин 5-һаа хойшо хаалтатай. Библиотекарьгүй. Сомсоведэй хү оложо табиха гэхэдэнь, партком хаанаһаашьеб ондоо хүнэй ерэхые мүнөө хүрэтэр хүлеэжэ, ото таһа арсадаг байха юм. Баһа колхозой правлени болон партком мал ажал дээрэ шэлдэг һайн хүнүүдээ гү, али коммунистнуудаа табихын хойноһоо оролдодоггүй, харин ерүүл, ябуул элдэб хүнүүдые томилжорхидог. Жэшээнь, Номохон нютагай отарада хонишоноор хаагуур яагуур зайһан, зураһан, архинша Бальжинимаев гэдэг томилогдоһон, ноябриин эхеэр хонидоо турааажа эхилһэн байгаа. Энэ хүнине дары һэлгэхэ тухай сомоной Совецэй зүгһөө дурадхал ороо юм хаш. Теэд колхозой дарганар хэрэглэжэ үгөөгүй. Харин лэ хорёод хоног үнгэрһэн хойно, 70-аад толгой хонидой гарзалхада, дурсагдаһан хонишонине һэлгэхэ баатай болоо.

Баһа олониитын эмхинүүдыешье хүдэлгэхэ, хүтэлбэрилхэ талаар партком болон сомсовет хоёрой хоорондо холбоон огто харагданагүй. Хэтэрхэдээ парткомой секретарь нүхэр Дармаев сомгүйсэдкомой зүблөөн дээрэ һуулсахаһаа хашардаг, олохон ушарта арсадаг. Гайхалтайл байна даа, юу хэлэхэб!

Олониитын эмхинүүдые малай үбэлжэлгын хэрэгтэ хабаадуулхын тула дурсагдаһан сомсовет хамаг юумэ хэхэ, ажал хүдэлмэриень парткомтой зүбшэжэ хэлсэхэ, түсэбынь табюулжа, дүүргэлтыень нарин нягтаар бүридхэхэ, тоосооень гүйсэдкомойнгоо зүблөөн дээрэ ходо шагнажа байха, гүйсэдкомойнгоо гэшүүн бүхэндэ тусхай даалгабари үгэхэ ёһотой гэжэ һанагдана. Тиигэ һаань, харагдахал байха даа, баян эша үрэнь!

Р. ЦЫБИКОВ,
манай тусхай корр.

ДОМОГ

МҮНХЭ НАРАН

Ц. ШАГЖИН

Заримдаа хүнэй зүрхэ сэдьхэл гашуудал гунигта эзэлэгдэжэ, уйдхарта һанал бодолнууд сээжэ соо багтахаар бэшэ болодог ха юм. Эгээл иимэ сагта: «Дарма ахайтай уулзаха, заатал һаа уулзаха»,—гэһэн бодолоор бүхы бэе, сэдьхэлни эзэлэгдэжэ, Саянай эбэр ошодог автобусой байрада ерэжэ, билет абадагби. Хэрбээ автобусой үгы байгаа һаа, харгы дээрэ гаржа, ябуул машина угтадаг һэм. Иигэжэ Дарма ахайн юушье мэдээгүй байтар, гэнтэ орожо ерэхэдэмни, үбгэн түрүүшээр бишыхан сошодог хэбэртэй һэн. Теэд һүүлэй үедэ энэ аяг зашадамни дадажа, балай гайхахаяашье болишоо һэн.

Саянай эбэр хүрэжэ ерээд, үшөө саашадаа хоёр модо тухай ябажа, тэмээнэй бүхэн мэтээр ёрбойлдоһон хонгор нэлэнхы гүбээ дабажа, үбгэн Дармын һуудаг нютагта хүрэдэгби. Дармынхи сэлеэнэйнгээ эгээл наада захада һуудаг айлайхи һэн. Дармын гэр тон лэ өөрынгөө эзэн мэтэ үндэр ута наһатай байбашье, үшөөл үмхиржэ хэлтыгээгүй, һэргэг сулаар харагдадаг. Тиихэдээ өөрөө Дарма үбгэн дала һайса гарабашье һаа, ямарханшье һалхи шуурга, саһа мүндэртэ үлеэлгэбэ, сохюулбашье нугараа, бохиигоогүй, хүбшын оройн хуша мэтэ сэрбэгэр сэхэ, сарюун хүнгэн зандаа һэн.

— Зай, шимни орожо ерэбэ гүш? — гэжэ яаралгүй урихаар хэлэжэ угтаад,—зай, зай, ехэл һайн гээшэ, — гэжэ зэд улаабтар гүсэ соохи шаргал һайхан сайгаа табхар шаажан аяга соогоо хэжэ баридаг. Иигэжэ Дарма ахайтай нэгэ хэдэн үгэ андалдажа, хоншуухан зөөлэхэн сайгынь хоёр-гурба гудамхихатайгаа хамта, сэдьхэл зүрхэнэйм хүлгөөтэ бодолнууд замхан номгоржо, зосоомни уужам сүлөө, сэлмэг сарюун болодог.

Мүнөө бидэнэр гэртэһээ гаража, энэ сэлеэн нютагай урдуур нэмжын халюурагшэ хабтагай үргэн талын дундуур аргаахан ябанабди. Мүнөөхи тэмээнэй бүхэн мэтээр ёрбойлдоһон хонгор нэлэнхы гүбээгээ саагуур наран жаргажа, тэнгэриин хаяа улаабхин, һүнэжэ байһан гал түймэр мэтээр харагдажа, минии досоо унтараад байһан гунигта һаналым дахин һэргээхые забдана.

Ая гангын, үрмэдэһэ тарнын хангал хуншуухан үнэр үдэшын һэрюубтэр агаартай холисолдон, аятай зөөлэхэнөөр анхилна. Талын «хүгжэмшэд» булжамуур, жэргэмэл шубуухайнууд, таршаа, шааруулнууд наранай орохотой хамта хажар шарьяа хүгжэмөө бага багаханаар һуладхан зогсоожо, үргэн тала абяа аниргүй болошоно. Гансал тэндэ холо саана тракторай түршэгэнөөн, хони малай маараха хаа-яахана дуулдажа, энэ аниргүй жэнхэни байдалда ами оруулна.

Һүүлэй үедэ намтай тохёолдоһон ушарнууд тухай, минии хэрэг ажал, һанал бодол тухай бултыень үбгэн мэдэжэ абахые хүсэдэг. Шантагаршаг хамартай үргэн нюурынь толотуулан байгша хурса сэлмэг нюдэнүүдынь намайе аятай илдамханаар аад, ухаатай хёрхоор хаража байхадань, үбгэнһөө юушье нюухын аргагүй байдаг. Теэдшье өөрынгөө һанажа ябаһан бодолые, баяр гомодолоо, үргэнөөр сээжэеэ нээжэ, нэгэн доро адхажархихада хүнэй зосоо гансата хүнгэн болошодог ха юм. Зүр[illegible]

[illegible] Минии хэлэһэн үгэнүүдые үбгэн анхааралтайгаар шагнаархан алхална. Зүгөөр зүбшөөшэгшэ үгэ халэнэгүй, буруушааһашье дуугарханагүй, ганса хаа-яахан [illegible] һанаа алдана. Бишье хэлэхэ юумээ хэлэжэ дүүр-габаб. Тиин нэгэ хэды соо бидэ хоёр ябадалаа аалихан болгожо, абяа аниргүй алхалнабди. Үдэшын боро хараан улам бүрүүлтэжэ, оршон тойрон харанхы балай болоно.

— Шамда нэгэ ульгэр хөөрэжэ үгэһүү,—гэжэ Дарма ахай аргааханаар һанаа алдан эхилбэ.

«Урдын урда сагта, орон дэлхэйн уужам хонгор байхада, уһан далайн шалбааг нуурхан байхада, иимэ нэгэ үргэн талын дунда нэгэ аймаг арад зон ажаһуугаа гэхэ. Ангай мяхаар хоол хэжэ, арһа шүрбэһөөрнь хубсаһа оёжо, шорогор балгааһан гэр барижа, шулуу хабиржа, гал носоожо ядажа, зүдэржэ, зобожо түлижэ һуугаа һэн ха. Хэдышье тиимэ байгаа һаань, эндэхи зоной һанал сэдьхэл уран һайханаа, баяр зугаагаа, хүгжэм дуугаа мартадаггүй һэн. Эдэ зоной дунда хазаар ноггодоо ханхинуур гоёолто һиилэдэг, угалзата һайхан хутага, гаһа урладаг уран дархашуул, табан хараанай газарһаа тарбага тарайса харбадаг, арбан хараанай газарһаа араата мухариса унагадаг мэргэшүүл, эмниг дошхон моридые эмээллэжэ харайлгадаг, огсом хүлэг моридые унагаажа номгоруулдаг баатарнууд бии юм һэн.

Юрэнхы дээрээ эдэ зон ажалша бэрхэ, һайн һайхан сэдьхэлтэй хүнүүд һэн. Теэд наран соошье хирэ байдаг гэлсэгшэ ха юм. Эдэнэй дунда нэгэ хара һанаатай муу хүн бии юм һэн ха. Тэрэ хүн арад зонойнгоо, үетэн нүхэдэйнгөө бүтээһэн, дархалһан һайн һайхан юумые харахашье, дуулахашье дурагүй ябадаг.

Зарим нэгэ дархашуул хайлааһанай үндэһэ түнхижэ, уран һайханаар аяга, гааһа дархалха, хазаар тоноггоо гоё һайхан угалза һиилүүр гаргаха, ан гүрөөлэй годо, арһа залгажа, эрээн марян шэрдэг, олбог оёходонь бүхы аймагаараа хаража, шэнжэжэ, сэдьхэлээ ханажа, сэнгэдэг зугаасадаг, баярладаг байба. Гансал мүнөөхи хүн тэсэжэ ядан харадаг гү, али тойроод холуур арилшадаг һэн.

Нэгэ дархан хабаргын эбэр матажа, хара зандан модоор хүбөө хэжэ, эбэр номо дархалба. Элдэб янзын угалза зандамани һиилэжэ, энэ номоёо гоёобо. Хаража ханашагүй үзэсхэлэнтэ һайхан зэбсэг болгообо. Баруун тээшээ харбажа, буга хандагай унагаажа, зүүн тээшээ харбажа, зээрэ, гүрөөһэ бүдэргэжэ, айл аймагаа тэжээжэ, арад зоноо баясуулжа байхадань, тэрэ мүнөөхи тэсэжэ ядан харадаг гү, али тойроод холуур арилдаг байба.

Али хэн нэгэн баатарай хуша модо хахалжа, хонхон тогоон соо шанаад, хоёр һара хатаагаад, сарьдагай оройдо тиирэдэг сагаан бугын сүүхэ элдэжэ һунаагаад, гурбан наһатай гунан хүлэгэй хилгааһан һүүлые хиргажа, хангюур дуутай ханхинама һайхан хуур дархалаад, ирагуу хүгжэм дэлдэжэ, Эхэ түрэл ороноо дуулажа, аляа зугаа гаргажа, аймаг зоноо баясуулжа, хүхюун наада дэлгэжэ, хүн зоноо баясуулжа байхадань тэрэ мүнөөхи хүн тэсэжэ ядан харадаг гү, али тойроод холуур арилдаг байгаа.

Тиин нэгэтэ эндэхи нэгэ хүн һайхан гэгшын хүлэг мори һургажа, тэрээндээ гайхамшаг һайхан хазаар, ногто угалзатуулан һиилэбэ. Һэргэмэ һайхан эмээл дархалжа эмээллэбэ. [illegible]

Гансал мүнөөхи хүмнай гайхаһашьегүй, баярлаһашьегүй.

— Яатараа шуулдаа зомта,— гэбэ тэрэ хүн.—[illegible] юрэдөө саашань. Эмээлынгээ [illegible] иимэрхүү юумэд байгша даа. Энээнэй түлөө юугынь суглараа, шууялдаа зомта. Тэнэгүүд!—гэжэ хүйтөөр энеэжэ миһэд габэ.—Тьфу!—гэжэ нёлбобо.

Энэ хадаа хабарай һайхан саг байгаа. Түрүүшын номин хүхэ ногоон урихан һайханаар үзэгдэжэ, элдэб янзын сэсэг набша һалбаран задаржа, орон дэлхэй арюун һайхан, сэлмэг сэгээн, эдир залууханаар үзэгдэнэ.

Гансал мүнөөхи хүн хамараа өөдэнь үргэжэ, энэ тойрон байһан сэсэг набшые жалжагы гуталаараа гэшхэн, дэбһэн ябаба.

— Үгы, юрэдөө, юундэ иимэ хара муу һанаатай гээшэбши?—гэжэ арад зон тэрээндэ дураа гутана.—Яахадаа энэ арад зонойнгоо, аха дүүнэрэйнгээ хэһэн бүтээһэн һайн һайхан юумые хараха, үзэхэ дурагүй гээшэбши? Харыш, аглаг һайхан тала дайдымнай гэрэлтүүлнэ. Сэсэг набшаар бүрхөөгдэһэн сэнхир ногоон дэлхэй, шэл мэтэ арюухан гол горход. Сэлдэн тунгалаг тэнгэридэ жэргэн дуулан ниидэгшэ жэгүүртэ хөөрхэн шубууд. Юрэдөө ямар һайхан гээшэб! Иимэ һайхан жаргалые алтан шара нарамнай манда заяана ха юм. Наран!—гэжэ арад зон шууяба.

— Ямар муухайб энэ наран! — гэжэ тэрэ хүн хашхарба. — Хүнэй нюдэндэ хажар! Хүнине һаргаахаһаа бэшэ энэшни юу хэдэг юм!—гэбэ.

Иимэ аманай алдуури, хара муухай үгэнүүдынь арад зонине айлгаба, жэхылгэбэ, гайхуулба, гэлылгэбэ.

Теэд тэрэ хүн арад зонойнтоо сошоһон гайхаһанине анхаралдаа абабагүй. Сожоошье татабагүй. Хүйтөөр энеэжэ, тэдэнине наада бариба.

Амитан зондо ажамидарал, гэгээн гэрэл заяагша алтан нэрые харааша байһан тэрэ хүнэй хажар үгэ, энэ үедэ тэдэнэй хажуутаар үнгэржэ ябаһан шидитэ хубилгаан дуулажа, ябадалаа зогсоон тогтобо. Уур хилэнсэгынь хүдэлбэ. Хүмэдхэеэ буулган захирба:

— Арад зонойнгоо, аха дүүнэрэйнгээ хэжэ бүтээжэ байһан һайн һайхан хэрэгые хараха үзэхэ дурагүй хадаа, тэдээнтэйгээ хамта баярлажа, жаргажа шадахагүй хадаа, үнгэржэ ерэхэдээ, газар дайдадаа ажамидарал, гэгээн гэрэл түгээжэ, арюун һайхан элшээрээ амитан зонине үргэжэ, тэдхэжэ байһан алтан шара наранай шамда һэлтэ болоо хадань, энээнһээ хойшо ши шара шубуун болон хубила! Үеын үедэ хоёр нюдэншни алтан наранай гэрэл, алтан дэлхэйн гайхамшаг һайхан, ажамидарал бү хараг!

Мүнөөхи хүмнай гансата шара шубуун болон хубилжа, далияа дэбибэ, ниидэхэ гэжэ забдаба. Теэд алтан наранһаа һаргажа, модо шулуу мүргэн унашаба. Тэмтэржэ, тэнжэжэ, хүһөө шулуунай харанхы забһар хүдар шургажа, һүниин саг хүлеэбэ.

Наранай жаргажа, харанхы болоходо, шулуунай забһарһаа гаража, оог хэшхараа табиба. Орилбо, бархирба. Теэд хэншье тэрэнине хайрлаба, туһалбагүй.

«Тэрээнһээ хойшо шара шубуун үдэрэй наранда юушье харадаггүй, харанхы һүни болоходо эшээнһээ гаража, эдеэ хоол бэдэрдэг гэхэ»,—гэжэ үбгэн ульгэрөө дүүргэбэ.

Бидэнэр аргаахан Дарма ахайнгаа гэр тээшэ алхалнабди. Зунай богонихон һүниин эсэс ерэжэ, зүүн хойто зүгһөө зэнхырэн гэгээрбэ. Үглөөнэй һэрюухэн һэбшээн аятай зөөлэнөөр үлеэжэ, бэе сэдьхэл һэргээнэ. Тэрэ саана үргэн ехэ тарялан дээрэ һаяхан хоолосложо эхилһэн шэнииспын тариян эбхэрэн долгилно.

Мүнөө жэлдэ үндэр һайхан ургаса тариян мүндэлхэнь.

Арад зоной үнэтэ ажалай харюу ха юм.

Үргэн талын, мүнхэ наранай хашэг—буян ха юм!

Дарма ахай ульгэрөө намда бэлэглээд, гэртээ орожо унтаба.

Би машина угтахаяа ехэ харгы тээшэ алхалбаб. Мүнөөхи тэмээнэй бүхэн мэтээр ёрбойлдогшо хонгор нэлэнхы гүбээ дээрэ гарахадамни, үглөөнэй улаан наран мандажа, элшэ туяагаараа үлгэн дэлхэйе гэрэлтүүлбэ.

Һайнши даа, алтан мүнхэ нарамни! Гэгээн гэрэлтэ, һуртэ галаараа арад, амитанда ажабайдал, зол жаргал заланаш!

Социалис аха дүү оронуудта

ПОРП-гэй ГЭШҮҮДЭЙ ТОО ОЛОН БОЛОНО

ВАРШАВА. Польшын хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл партиин гэшүүдэй болон гэшүүндэ кандидадуудай тоо мүнөө үедэ 1.614.273 хүн болоһон байна. Энэ ямар удхатайб гэхэдэ, арадай Польшын наһа гүйсэһэн арбан гурбан хүн бүхэнэй нэгэниинь партиин гэшүүн болоно.

ХАНИ БАРИСААНАЙ БАРИЛГА

ПРАГА. Зүүн Словакиин металлургическа комбинадай нэгэдэхи домнын металлоконструкцинууд хабсаргагдажа, дүүргэгдээд, технологическа түхеэрэлгэнүүд тодхогдожо байнхай. Чехословакиин сүлөөлэгдэһөөр 20 жэлэй ойн национальна һайндэр хүрэтэр домно түрүүшын шэрэм хайлуулжа гараха. Тиихэтэй хамта хоёрдохи доменно пеэшэнгые бодхоохо бэлэдхэл хэгдэжэ байнхай.

Зүүн Словакиин комбинадай домнонууд тон томонууд, эгээн лэ нарин һайнаар, хүсэ шадалайнгаа талаар орон дотор мүнөө хүдэлжэ байдаг хүсэн түгэс пеэшэнгүүдтэ орходоо хоёр дахин бүлюу байха юм.

Комбинадай барилгын талмай 700 гектар газарые эзэлнэ. Комбинат жэл бүхэндэ 5 миллион шахуу тонно булад, 3,5 миллион тонно шэрэм хайлуулха, 3,4 миллион тонно прокат, 3,5 миллион тонно эрхим шанартай кокс гаргаха юм. Металлургиин энэ тон томо предприятиин ашаглалгада үгтэхэдэ, Чехословаки жэл бүхэндэ 12 миллион үлүүтэй тонно булад хайлуулдаг болохо.

Комбинадтэ хэрэгтэй технологическа түхеэрэлгэнүүдые Советскэ Союз үгэнэ. Энэ предприяти Криворожско 16 миллион тонно руда жэл бүхэндэ болбосоруулдаг байха юм.

ШЭНЭ ЗАВОД АШАГЛАЛГАДА ҮГТЭБЭ

СОФИ. Тэжээлэй дрожжо бүйлүүлан гаргадаг завод Плевен город шэдарай Долна Митрополия гэжэ тосхондо баригдажа дүүргэгдээ. Болгариин хүдөө ажахыда угаа шухала энэ предприятиин проектые зохёолгодо, барилга болон ашаглалгада оруулалгада Краснодар, Ленинград, Таллин болон Советскэ Союзай бусад городуудһаа ошоһон совет мэргэжэлтэд хабаадалсаа.

Завод хадаа жэл бүхэндэ 14 мянган тонно хуурай витаминно-белково дрожжо бүйлүүлан гаргажа, тэрээгээрээ ажалай кооперативна газар тарялангай ажахынууд болон госхозуудта нэгэдэһэн мал ажалай 600 фермын хэрэглэмжые хүсэдөөр хангаха юм. Ойрын жэлнүүдтэ заводто шэнэ цехүүд баригдажа, тэндэ үйлэдбэриин үлэгдэлнүүд арадай ажахын хэрэглэмжэдэ зорюулагдан, бүйлүүлан болбосоруулагдаха байна.

БОЛГАРИ ПОЛЬШО ХОЁРОЙ ХАРИЛСАА ХОЛБООН

СОФИ. Экономическа харилсаа холбооной талаар болгаро-польско комиссиин ээлжээтэ сесси болоод дүүрэбэ. Судна бүтээлгын, мүн металл болбосоруулдаг станогуудые, хэмжэлгын приборнуудые, электротехникын, электромеханикын болон химическэ промышленностиин зүйлнүүдые бүтээхэ талаар хоёр ороной үйлэдбэрине саашадань тусхай мэргэжэлдэ оруулха, хамжажа юумэ бүтээдэг болохо шухала байһые хоёр тала онсолон тэмдэглээ.

ТҮМЭРЭЙ РУДАГАЙ ШЭНЭ УУРХАЙ

БЕЛГРАД. Югослави Болгари хоёрой хоорондохи хилаһаа холо бэшэ оршодог Заечар город шадар түмэрэй рудагай баялиг хэбтэшэ олдоһон байна. Эндэхи рудаһаа 60 процентнь металл болохо гараха байна.

КОРЕЙН АЖАЛАЙ ПАРТИИН ПЛЕНУМ

ПХЕНЬЯН. Корейн Ажалай партиин ЦК-гай пленумэй болоһон тухай информационно мэдээсэл толилогдоо. 1964 оной арадай ажахын түсэбэй дүүргэлтын даб дээрэхи дүнгүүдые, тэрэшэлэн, арадай ажахые 1965 ондо хүгжөөхэ түсэб бэелүүлхэ хэмжээ ябуулгануудые пленумдэ хабаадагшад зүбшэн хэлсээ. Энэ асуудалаар КНДР-эй Министрнүүдэй Кабинедэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Ким Ир элидхэл хэһэн байна. Ким Ир Сен пленум дээрэ үгэ хэлээ.

БҮХЭХИТАДАЙ СУГЛААНАЙ СЕССИ

ПЕКИН. Арадай түлөөлэгшэдэй гурбадахи зарлалай Бүхэхитадай суглаанай нэгэдэхи сесси хүдэлмэреэ эхилбэ. КНР-эй МИД-эй хэблэлэй таһагта мэдээсэһэнэй ёһоор Хитадай Арадай Республикын правительствын хүдэлмэри тухай КНР-эй Гүрэнэй Соведэй премьер Чжоу Энь-лай сессиин нэгэдэхи заседани дээрэ элидхэл хэжэ эхилһэн байна. Тэрэ удаадахи заседани дээрэ элидхэлээ дүүргэхэ юм.

Пекиндэ байдаг хэриин корреспондентнүүд сессиин заседанида уригдаагүй.

(ТАСС).

ВАРШАВА. Парадай талмай.
ТАСС-ай фотохронико.

БУРЯАД ҮНЭН

3 дахи нюур.
1964 оной декабриин 27.

ХАЛУУН ЗҮРХЭТЭН ТУХАИ

ДАЛА НАҺАТЫН ДАЛИТА АЖАЛ

Хүгжэжэ байһан Улаан-Үдэ хотымнай хүгжэм аялгата амисхаал үдэр, жэл ерэхэ бүри улам хонгёо, улам үянгатай болоно. Энэ хүгжэм аялгануудай түрэдэг аянгата нэгэ хубшэргэйнь—Улаан-Үдын хирпиисын завод һэн. Тиигэбэшье энэ завод үшөөл хүсэд механизированнэ болоодүй, хүдэлмэришэдынь набтархан хуушан бараагууд соо байрладаг, ажалай журам һулашаг байгаа. Эгээл энэ үедэ Пелехов үбгэн заводойнгоо ажалай журам сахилгые һайжаруулха, хүдэлмэришэдэй ажаһуудалыень культурна болбосон болгохо хэрэгтэ өөрынгөө ехэхэн хубитые оруулалсаа.

Нэгэтэ 8-дахи барааг соо зөөжэ ороод байхадамнай, заводой комендант байһан жараад наһатай үбгэн манайда ороод:

—Һайн түбхинэбэ гүт, байрыетнай дулаалхабди, пеэшаниитнай заһуулхабди. Һаяын сагта шэнэ гэрнүүд баригдажа эхилхэ, тэндэл орохот даа,—гэжэ энхэргэн дулаахаһаар хэлээ һэн. Тэрэ гэһэн сагһаа хойшо арбаад жэл үнгэрөө. Андрей Павлович Пелехов дала хүрэбэшье, урдэнайхидаал адли ажаллаһаар зандаа. Мүнөө ажалынь улам хүндэтэйшье, харюусалгатайшье болоо.

Бүри залуу ябахадаа, 1928 ондо партида ороод байхадаа, эдэбхитэйгээр ажаллажа, нюдаргашуулые усадхажа оролсоо. «Мүнөөл нимэ һайхан үе сагта ажаллахадаа, хэды хүгшэрөөшье һаа, хүсэ шадални, хүсэл сэдьхэлни залуугайхидаал адли болошодог юм»—гэжэ хөөрэдэг.

Үглөө бүри 8 часта Андрей Павловичгүйгөөр заводой ажал эхилдэггүй. Дала наһатай дорюун хүхюун үбгэн самосвалай асарһан шабар тон нарин сэбэрээр тушаажа абаха, жолоошодой эрхим һайнаар ажаллаха, нормоёо дүүргэхэ ябадалдань үргэлжэ туһалдаг. Үшөө завод соо ямаршьеб хүндэ һаатал болоо хадань гү, али хүдэлмэришэдэй ажабайдалда харша, журам эбдэһэн ябадалай дайралдаа һаань гү, далатай үбгэжөөлһөө хэншье далдалжа шадахагүй. Партийно-гүрэнэй хиналтын бүлэгэй зууршалгаар Андрей Павлович тон нягтаар хинан шалгажа, алдуу, гэмынь зүбөөр элирүүлээд, хэмжээ абахыень заводой директортэ хандадаг.

Нэгэтэ шатажа байһан шулуу нүүрһэнэй хажууда экскаватор тогтоогоотой байба. Тэрэнэй хажууда амһартатай шатадаг юумэнүүд бии. Галшье улам дүтэлбэ. Хүн хараашье һаа, балай хэрэгсээнэгүй. Далатай үбгэжөөл механигташье, начальнигташье хэлэбэ. Экскаватор тэндээл байһан зандаа. Андрей Павлович директортэ оробо. Аюулай болохоёо байһан тухай тобшо тэдыгээр хөөрэжэ үгэбэ. Директор Николай Павлович Барлаков ехэл анхаралтайгаар шагнана. Үбгэжөөлэй үгэ бүхэниинь үнэтэйгөөр хүндэлнэ. Тэрэл үдэртөө экскаваторшье холодожо, галшье унтаргаагдаба.

Элдэб нимэ ушаралнуудһаа ондоошье харюусалгатай шухала ажал хэрэгүүд Андрей Павловичта олон. Нюдэндөө шэл хэнхэй, улаан сэмбэ хушалтатай столой сааһа һууха. Андрей Павлович нүхэдэй сүүдэй түрүүлэгшэ. Элдэб хойрог ябадалтай хэдэн олон хүнүүдые зүб замдань оруулха хэрэгтэ ехэ оролдолго гаргаа. Мүнөө тэдэнэйнь нэгэн, Н. Казачек эрхим түрүүшүүлэй зэргэдэ оронхой: баяртай энеэбхилһэн дүрэнь Хүндэлэлэй самбарта толотожо байдаг.

Далатай үбгэжөөлэймнай далита ажалынь һаял эхилжэ байна. Залуушуулай архи ууһан, шалижа шашажа ябахадань, Андрей Павлович ехэл һанаагаа зободог. Тэрэнэй ехэ хүбүүн үндэр тушаал эзэлдэг, дунда хүбүүнинь цехэй начальник, бага хүбүүнинь түрүү жолоошон юм. Тэдэнэр муу зон байгаагүй ёһотой. Тиигэбэшье арадай дружинын гэшүүн туладаа, Андрей Павлович эсэгын энхэргэн дулаан сэдьхэлээр залуушуулай ажабайдалда туһалха гэжэ үдэр, һүнигүй оролдодог.

Үни хада пенсидэ гараһан үндэр наһатай үбгэжөөлдэ элдэб янзын ажал хэрэгүүд хүнгэн бэшэ даа. Тэрэ пенсионернүүдэй соведэй гэшүүн. Наһатай болоһон хүдэлмэришэдэй ажабайдалыень шалгаха, туһалха хэрэгтэй. Эрдэм һургуулигүй, үндэр наһатай хүгшэд, үбгэдүүд тэрэнэй зүбшэл, туһаламжые хүлеэжэ байнэ бшуу. Тэрэ бултантайнь адли тэгшэ эрхэтэйшье, хүндэтэйшье даа. Тэдэ коммунистын арюун хүсэл, сэдьхэл наһанайнь зэргэһээ үлүү болодог. Заводойнгоо клубай соведэй гэшүүн туладаа, кино табилгые һайжаруулха, уран һайханай болоод элдэб кружогуудые эмхидхэхэ, лекци, хөөрэлдөө хэхэ хэрэгүүдэй түлөө харюусаха үялгатай. Далатай үбгэжөөл эсэжэ, нойрыньшье хүрэжэ болоо ёһотой.

Тээсгэн, октябриин 12-ой үдэшэлэн, Андрей Павловичайда оробоб. Хүгшэниинь орон дээрээ хэбтэнэ. Үбгэжөөл амһартануудаа угаажа байһанаа, урдаһаам харамсаараа, ехэл баяртайгаар миһэлзэбэ.

Мэндэ һайнаа хэлсэһэнэйнгээ удаа:

— Бээтнай һайн гү, ямар һонинтой байнат?—гэбэб.

— Оо, һониншье гэжэ обоолоотой. Романайнгаа хоёр номые Буряадай номой хэблэлдэ тушаагааб гэбэ.

Андрей Павлович хүнгэхэнөөр гэшхэлэн, хажуудам ерээд:

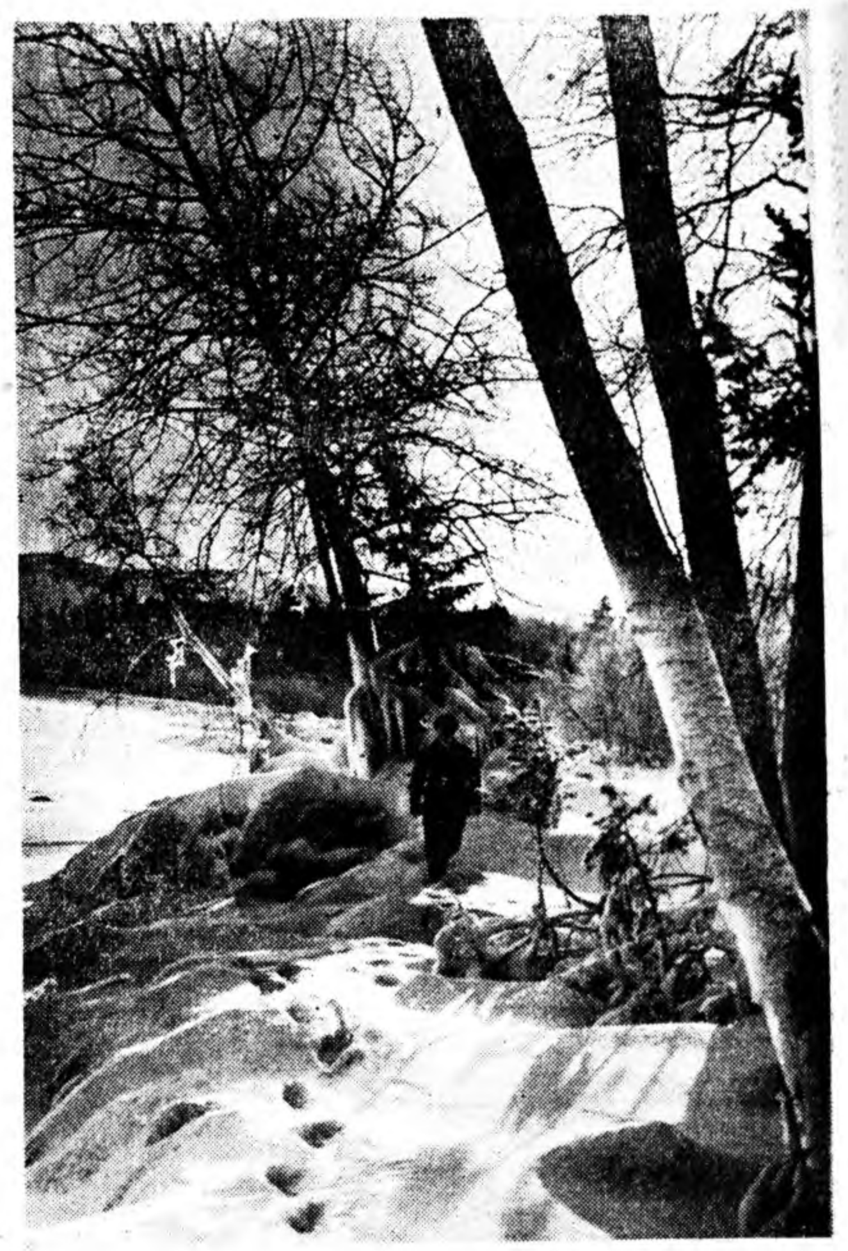
— Одоошье номоо дүүргээб даа, нэгэ номни мянга нэгэ зуун нюуртай, нүгөөдэм табан зуу гаран юм. 1912 онһоо эхилээд мүнөө үеын байдал тухай бэшэгдэнхэй. Хоёрдохи ном соомни 1940 онһоо хойшо Яруунын аймагта болоһон асари хубилалтанууд харуулагданхай. Юрэдөө бага балшар наһанһаа үгытэй ядуу ябаа хүм. Ехэнхинь лэ өөрымни намтартал адлишуу юм даа,—гэжэ хөөрэбэ.

«Нимэ үндэр наһатай болотороо арад зоной аша туһада амарха, эсэхыешье мэдэнгүйгөөр ажалладаг хүнүүд һөөлшье олон байхагүй даа. Юрэдөө ута зам гаталһан, үгырхэ ябадалые үзэһэн, халуун хүйтэнтэй нилээдгүйл ушарһан хүн гээшэ ха даа. Аяар дала наһаяа эдлэһэн энэ Пелехов үбгэнэй һайн һайхан оролдолгонь үнэхөөрөөл далита ажал гээшэ ха даа»,—гэжэ бодобоб.

Тиин энэ хүнэй үнгэрһэн сагуулайнь ажалай габьяа тоолохо болоо һаа, үнэтэ хуудаһанууд ирагдахал.

Н. ЦЫНГУЕВ.

Улаан-Үдэ хото.

ҮБЭЛ БАЙГАЛАЙ ЭРЬЕДЭ. Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

ЭДИРШҮҮЛЭЙ ҮБЭЛЭЙ АМАРАЛТА

Үргэн дэлюун Буряад орондомнай айлшалһан үбэлэй дунгинама хүйтэн эдир багашуулай эди хабые заашье сухаряахагүй. Сибириин шэмэрүүн уларилда дадал болоһон тэдэнэр сагай хүйтые, саһанай гүнзэгые, мүльһэнэй зузааниие таашаадаг ааб даа. Харан гэһээтнай, эдиршүүлнай умба зузаан саһан соогуур, ондоли добуун елүүр дээгүүр урилдажа ябахал.

Эгээл нимэ үедэ һуралсалай жэлэй түрүүшын хахадые оролдолго ехэтэйгээр һуралсажа дүүргэһэн һурагшадай амаралтые һайнаар, ашагтай үрэтэйгөөр үнгэргэхын тулада ехэ анхарал хандуулагдана. Амаралтын үедэ клуб, Культурын байшан, театр, кинотеатр, стадион, санын бааза болон бусад тэдэнэй мэдэлдэ үгтэдэг. Һурагшад амаралтынгаа үедэ ажалай түрүүшүүлтэй, уран зохёолшодтой, Совет Армиин сэрэгшэдтэй болон бусадтай уулзаха юм.

Мүнөө жэлдэ республикымнай хэдэн арбаад мянган һурагшад өөһэдынгөө амаралтые хүхюу сэнгүүгээр үнгэргэхэ ябадалдань бүхы арга боломжо олгогдоно. Бүхы һургуулинууд һурагшадайнгаа амаралтые эмхитэйгээр үнгэргэхэ хэмжээ ябуулгануудые зохёоно. Арадай гэгээрэлэй газарнууд, профсоюзуудай, комсомолой эмхинүүд эдиршүүлэй үбэлэй амаралта үнгэргэлгэдэ али тухай туһалдаг гээшэб! Эдэ бүхы хэмжээ ябуулганууд хаа хаанагүй зохёогдон, бодото хэрэг дээрээ бэелүүлэгдэхээр бэлэдхэгдэжэ байха юм.

Республикын хүүгэдэй экскурсиин туристска станци хүдөөгэй һургуулинуудһаа, хүршэ областьнуудһаа ерэхэ эдир айлшадые угтахаар хүлеэжэ байна. Һурагшадай амаралтын үедэ республикын хүдөө нютагуудһаа 300-гаад эдиршүүл Улаан-Үдэ ерэжэ, эндэхи промышленна предприятинуудаар, кино, театр, музейнүүдээр ябажа хараха байна. Шэтын областьһоо туристска аяншалгада ябаһан һурагшадай хоёр поезд Эрхүү хотоһоо бусаха замдаа Улаан-Үдэдэ буужа, эндэхи предприятинуудтай, соёл культурын гуламтануудтай, городой түүхэтэ газарнуудтай танилсаха юм.

Түмэр замай Посольск станцида үбэлэй туристска лагерь нээгдэхэ. Тэндэ 300 һурагшад амарха. Тэдэнэр ой тайга гаража, сана̄р аяншалха байна.

Городой Пионернүүдэй байшанда декабриин 30-да городой һургуулинуудай бал-маскарад эмхидхэгдэхэ юм. Гараха оной январиин 2-һоо 10 хүрэтэр тус байшанда үдэр бүхэндэ ёлкын наадануud боложо, һурагшад тэрээндэ олоор хабаадуулагдаха.

Эдэ үдэрнүүдтэ город, хүдөөгэй киноэкранууд дээрэ элдэб шалгардамал кинокартинанууд хүүгэдтэ зорюулагдан харуулагдаха байна.

ҺУБАРИНАЛ БЭЛЭГҮҮД

Буркоопсоюзай баазын хүдэлмэрилэгшэд республикын хүдөө нютагуудай ажалшадые шэнэ жэлэй урда шухала хэрэгтэй эд бараагаар, эдеэ хоолоор хангаха зорилгоор ехэхэн бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэжэ байнхай. Ехэ ашаа тээһэн автомашинанууд республикын аймагуудта үдэр бүри шахуу эльгээгдэжэ байдаг болоо. Нооһон, торгон бүдөөр оёгдоһон гоё һайхан плати, костюмууд, хүүгэдэй гутал, валенка, пампагар зөөлэн малгай, бээлэй, шэнэ жэлэй ёлкодо хэрэгтэй гоё һайхан нааданхайнууд тэндэнь бии. Коммунис ажалай ударник, жолоошон С. С. Чуков Бэшүүрэй аймпотребсоюзда һайндэрэй эд бараа абаашахаар ошобо. Нүгөөдэ жолоошон—Зубрицкий Баргажан, Хурамхаан нютагай ажалшадта баһал эд бараа абаашажа ябана. Үндэр бүтээсэтэ ажалаараа суурхаһан жолоошон Климов үргэн Яруунын нютаг руу шэнэ жэлэй бэлэг абаашаба. Буркоопсоюзай баазын жолоошод иигэжэ үдэр бүри холын аян замда ябажа, хүдөө нютагуудай малшад, хонишодто шухала хэрэгтэй эд бараа һайндэрэй урда тээ абаашажа, арад зоноо баясуулжа байдаг юм.

К. ДИМОВ.

КАТОК ДЭЭРЭ. Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

ХЭН ГОРОДОЙ ЧЕМПИОН БОЛООБ?

Городой түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөнэй һүүлшын—арбадахи наадан үнгэргэгдэбэ. Наадаанай түрүүшын үдэрһөө шадамар бэрхээр наадажа эхилһэн Алексей Ушаков энэ үдэр залуу шатаршан Шарыповтай аяар зургаан часай туршада тулалдаа... Һүүлэй һүүлдэ залуу нүхэрөө арай шамай шүүжэ, городой чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна.

Шатаршад Власов—Голубев, Тоглоев—Курочкин гэгшэд үнишье наадангүй тэнсэжэ, Власов Тоглоев хоёр удаадахи һууринуудые эзэлээ. Игумнов Гармаевтай наадахадаа, үнишье болонгүй шүүжэ, нэгэ очко өөртөө бэшүүлнэ. Манжеевтэй наадаһан Улымжиева тэнсэхэ партияа алдажархёо. Яблошевский Ильинине, Доржиев Воротниковые, Межов Н. Бурловые, Мондоев Ткачевые, Назимов Максимовые, Байнов Мотовиловые, Белоконь Фединине шүүһэн, Золотарев — Мамилов, Енин-Филиппов гэгшэд тэнсэһэн байна.

Хэдэн үдэрэй туршада болоһон мүрысөөнэй дүн гаргахада, абажа боломоор 10-һаа 8,5 очкотой болоһон Ушаков нэгэдэхи һуури эзэлээ. 7—7 очко абаһан Власов, Тоглоев гэгшэд хоёрдохи, гурбадахи һуури эзэлээ. Яблошевский, Игумнов, П. Бурлов гэгшэд тус тустаа 6—6 очкотой боложо, удаадахи һууринуудые эзэлээ.

В. МИХАЙЛОВ.

«МОСКВИЧ» МАШИНА 30 МҮНГЭТЭ

Лотерейн биледэй элжээтэ — наймадахи таблицын гарахатай сасуу хүн бүхэн олоороо ерэжэ, өөһэд өөһэдынгөө талаан туршажа, худалдажа абаһан биледүүдээ шалгадаг ааб даа...

—Һү-үү, битнай азатай, талаантай байгаа гээшэ гүб? Харыт, «Москвич» жолоодохо болобо хаб, —гээд шофёр Евгений Семенович Костров билетээ һагсагашуулан байжа, нүхэдтөө омогорхоно, хүхинэ.

Нүхэр Костров Улаан-Үдын түбэй нөөсэлгын кассада ерэжэ, 30 мүнгөөр абаһан тэрэ билетээ шалгуулжа, машина абаха болобо. Мүн Н. К. Генич, Ф. И. Волков гэгшэд «Мир» гэжэ холодильник, М. И. Обухова, У. Г. Королева гэгшэд хубсаһа угаадаг машина шүүгээ. Улаан-Үдын 301-дэхи нөөсэлгын кассада оргшод 5 холодильник, хубсаһа угаадаг 6 машина, 10 мотовелосипед, 13 радиоприёмнигуудые шүүһэн байна.

Мүнөө городой ажалшад юһэдэхи нэмэлтэ тиражда хабаадалсахын тула лотерейн билетүүдые ехэ олоорнь худалдажа абаа. Урдань нэгэ разрядта нэгэ «Москвич», «Планета» маркын хоёр мотоцикл, гурбан пианино наададаг һаа, харин мүнөө һүүлшын нэмэлтэ тиражда «Москвич» маркын 10 автомобиль, 14 мотоцикл, 15 пианино наадагдаба. Энээнһээ гадна, 15-һаа 200 түхэриг хүрэтэр шүүбэринүүд бии.

А. ПОЛОВНИКОВ.

ХАЛУУН УҺАН УРДАА...

ТЭЦ-һээ Үдэ гол дээгүүр элад табигдаһан сорогоор урадхуулагдаһан халуун уһан Октябрьска районой микрорайондохи гэр байрануудые дулаасуулжа эхилбэ.

Микрорайоной 6-дахи домоуправлениин 16 гэр, барилгын управлениин хүдэлмэришэдэй —5, нооһо угаадаг фабрикын —2, сэмбын фабрикын—1, культурын институдай студентнэрэй хамтын байра, геологоуправлениин лабораторно комплекс, түмэр-бетон зүйлнүүдые бүтээн гаргадаг заводой хүдэлмэришэдэй байдаг байрын гэр, хүүгэдэй больница, саад болон бусад тэрэ уһаар дулаасуулагдаба.

Тус райондо татагдаһан теплотрасса саашадаа үшөө олон гэр байрануудые дулаасуулхаһаа гадна, тэндэ ажаһуудаг арад зондо хэрэглэгдэхэ халуун уһа үгэдэг болохо юм.

ТЕЛЕФОН-ТЕЛЕГРАФ-РАДИО ХИЛЫН СААДАҺАА

Худалдаа наймаан хүгжөөгдэнэ

САНТЬЯГО, декабриин 25. (ТАСС). Советскэ Союзтай дипломатическа харилсаа һэргээлгэ, Польшо, Чехословаки, Венгри, Румыни болон Болгаритай харилсаануудаа һэргээхэ тухай хэгдэжэ байһан хэлсээнүүд гадаадын худалдаа наймаа хүгжөөхэ ехэ арга боломжо Чилидэ олгоно гээд «Насьон» гэжэ правительственна газетэ «Зүүн оронуудтай хэгдэхэ худалдаа наймаан» гэһэн редакционно статья соогоо бэшэнэ. Эб найрамдалые болон арадуудай энхэ тайбанаар зэргэ оршон байлгые бэхижүүлхэ хүсэл эрмэлзэлгэдэ үндэһэлдэг Чилиин гадаадын шэнэ политикын ёһоор уласхоорондын худалдаа наймаанда ямаршье хизаарлалта хэгдэхэгүй юм. Чили бүхы дэлхэйн оронуудтай харилсаа байгуулхаар бэлэн гээд газетэ тэмдэглэнэ. Энэ хадаа Чилиин эли тодо, эрид шууд хараа бодол болоно.

—⊙—

ЭРИД ШАНГА ХЭМЖЭЭН

ДАМАСК, декабриин 24. (ТАСС). «Ороной нефтиин болон минеральна баялигуудые гүрэнэй мэдэлдэ абаха тухай» хуулиие Сириин президентскэ совет баталаа. Энэ хуулиин ёһоор, нефть болон бусад ашагта малтамалнуудые абаха концесси хариин компаниинуудта үгэхэ ябадал хоригдоо. Мүнөө ороной байгаалиин баялигые имагтал гүрэн өөрөө ашаглажа шадаха байна.

Энэ хуулиие баталан абаһан ушар ороной экономикын улам бүри бэеэ даанги болохын тулада хэгдэһэн шухала алхам болоно гэжэ эндэ тоологдоно.

Аюулгүйн Соведтэ

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 25. (ТАСС). Конгодохи байдал тухай резолюциин хамтын проектые Заанай яһата Эрье гэжэ орон болон Марокко үсэгэлдэр үдэшэ тарааһан байна. Конгын дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсахаһаа бэеэ барихыень, Конгын Республикада буудалдаа зогсоолгохыень, Африкын нэгэдэлэй организациин резолюциин ёһоор хүлһэншэдэй Конгоһоо гаргагдаха ёһотой байһые анхаралдаа абахыень бүхы гүрэнүүдые уряалха гэжэ резолюциин проект соо дурадхагдана.

Американо-бельгийскэ зэбсэгтэ интервенци энэ проект соо буруушаагданагүй. Интервенциие буруушааха тухай ОАЕ-гэй Министрнүүдэй Соведэй онсо яаралтай сесси декабриин 18-да гаргаһан шиидхэбэри соогоо Аюулгүйн Соведтэ эрилтэ хэһэн байна бшуу.

Аюулгүйн Соведэй заседани дээрэ үгэ хэлэһэн Африкын дийлэнхи олон гүрэнүүдэй түлөөлэгшэд США болон Бельгиин зэбсэгтэ хамааралсалгые буруушааһан байха юм. Энэ хадаа Конгын хэрэгүүдтэ бүдүүлигээр оролсоһон ябадал болохоһоо гадна, эб найрамдалда, аюулгүй байдалда гай түбэг татана. Заанай яһата Эрье гэжэ ороной болон Мароккын хамтын проектдэ эдэ түлөөлэгшэдэй ямараар хандажа байһаниинь рождествогой забһарлалгын һүүлээр Конгын асуудалые Аюулгүйн Соведэй дахяад хэлсэжэ орохо до элирхэ байна.

Леопольдвильда хүлгөөн болоно

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 25. (ТАСС). Туһамарша Чомбе гэгшын засаг түрын шэбээлжэ байһан Леопольдвильда хүлгөөтэй болонхой. АП агентствын корреспондентын дамжуулһанай ёһоор, городой африкынхидай һуудаг кварталнуудта үймөөн болоһон байна. Юуб гэхэдэ, оппозициин ударидагшад арестовалагдаһан байгаа бшуу. Конгын ниислэлдэ байдаг правительственна сэрэгүүд бэлэн.

Мобутын парашютистнүүдэй олооро һууһан ашаанай машинанууд боро харааан боложо эхилхэтэй хамта Леопольдвилиин үйлсэнүүдтэ харуулда гарана. Гүрэнэй эмхи зургаануудай байдаг гэр байрануудые гойруулаад автомадууд болон гар пулемёдуудаар зэбсэглэгдэһэн шанга харуул табигдаһан байха юм. Америкын сэрэгэй «Т-28» самолёдууд городуудай гэрэй орой дээхэнүүр нидэн гарана.

Харин информационно агентствануудай һүүлшын мэдээсэлнүүдэй ёһоор, Конгын патриодууд ороной зүүн талаадахи Увира городто үсэгэлдэр добтолго хээ. Киву провинциин ниислэл Букаву шадар восстани хэгшэд ехэ эдэбхитэйгээр ябуулга хээ гэжэ тэмдэглэгдэнэ. Энэ райондохи байдал үгаа шахардуу шанга болоо. Букавудахи Америкын консульство хадаа городһоо гаража ошохыень уряалан, Америкын албатадта хандаһан байна.

Ливиин арадай һайндэр

ТРИПОЛИ, декабриин 25. (ТАСС). Ороной нгоо бэеэ даанхай байдалтай болоһоор 13 жэлэй ойе Ливиин арад үсэгэлдэр баяр баясхалантайгаар тэмдэглэә.

Триполиин түбэй талмай дээрэ ехэ митинг боложо, премьер-министр М. Мунтасер үгэ хэлээ. Бэеэ даанхай байдалтай болоһонһоо хойшо Ливиин арадай туйлаһан амжалтанууд тухай тэрэ һануулаа. Орон дотор медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй, больницанууд болон амбулаторинуудай тоо нилээд олон болоо. Гэгээрэлэй гарганшанууд арбаад дахин нэмээ. Ороной шэнэ промышленность түргэнөөр, найдамтайгаар хүгжэнэ. Гадаадын политикын талаар Ливи хадаа эб найрамдал аршалан хамгаалхын, бэхижүүлхын түлөө тэмсэл үргэлжэлүүлхэ хүсэлэнтэй гээд Мунтасер онсолон тэмдэглэһэн байна.

Хархис этэгээдүүдтэ сохилто үгэхэ

АФИНА, декабриин 25. (ТАСС). Грециин һүүлшын үеын политическа байдалай онсо илгаань гэхэдэ, ехэ ороноо демократическа шэнжэтэй болгохо тон шухала асуудалаар демократическа болон хархис хүсэнүүдэй хоорондохи зүрилдөөн болон тэмсэл улам хүрсэдэн шангадана гээд «Авги» гэжэ газетэдэ интервью үгэхэдөө, зүүнэй үзэл баримталдаг нэгэдэмэл демократическа партиин (ЭДА) түрүүлэгшэ И. Насалидис мэдүүлээ. Греци ямар шэгээлэлээр дабшахаб—бодото демократиин гү, али демократида харша урдын засаг түрын шэглэлээр дабшаха гү гэһэн асуудал үгаа хурсаар табигдана гээд тэрэ онсолон тэмдэглэһэн байна.

Хархис хүсэнүүд олониитын зүгһөө дэмжэгдэхэеэ болижо байһанаа мэдэрнэ. Тиихэтэеэ хамта, демократическа хүсэнүүд дэбжэнэ, Грециин политическа байдалые ёһотойл демократическа шэнжэтэй болгохо арилтанууд бүри ехээр хэгдэнэ. Ороной хүгжэлтэдэ һаад ушаруулхын тулада хархис этэгээдүүд нимэ эрхэ байдалда бүхы хүсэ шадалаа элсүүлнэ гээд И. Насалидис заагаа.

ЭДА-гай түрүүлэгшэ түгэсхэлдөө иигэжэ мэдүүлээ. Мүнөөнэй оршон байдалда ороной дэбжэлтэдэ горитой аюул тохёолдожо болохо, тиихэтэеэ хамта, демократическа замаар найдамтайгаар хүгжэхэ ехэ арга боломжонууд бии. Дэбжэлтэ хангахын тулада барууны үзэл баримталагшадта буулга хэхэгүй, тэдэнтэй эбсэхэгүй, харин демократическа хүгжэлтые хамгаалха амгалан ёһоной, национальна бэеэ даанхай байдалай, арадай эрилтэнүүдые хангаха политика бэелүүлхэ шухала гээд хэлээ.

—⊙—

Һэжэглэмээр аяншалга

ПАРИЖ, декабриин 25. (ТАСС). Лаосой барууны үзэл баримталдаг бүлэглэлэй хүтэлбэрилэгшэ генерал Фуми Носаван мүнөөдэр Сайгонһоо Вьентьян бусаба. Тэрэ гурбан үдэрэй Үрда тээ Үрда Вьетнамай ниислэлдэ гэнтэ бии болоһон байгаа. Энэ «юрын» аяншалга хэхэ үедөө Фуми Носаван Үрда Вьетнамай дээдэ тушаалтай хүнүүдтэй хэлсээ хээ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Ажаһуудал тушаа анхарал—партиин шухала хэрэг» гэһэн түрүү бэшэг, «Жэлэй түгэсхэлэй суурян» гэһэн рубрика доро Л. Дабаевай корреспонденци (Зэдын үйлэдбэриин управлени), Сэлэнгын целлюлозно-картонно заводой хүдэлмэри тухай А. Куклинай корреспонденци, ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: Л. Неретинагай «Юундэ хүнүүдые сүглуулханъ хүндэб?» гэһэн статья, республикын Культурын министрэй орлогшо Чезловагай статья, түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда: ажалшадай бэшэгүүд, хилын саанаһаа мэдээсэл, Л. Сумкинагай «Дэлхэй дээрэ энээнһээ уйтай повесть үгы» гэһэн фельетон.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: уран һайханай хуудаһан: Баради Мунгоновой «Сагаа һара» гэжэ повестьһоо отрывок (Оршуулгань В. Штеренбергын), Д. Улзытуевай шүлэгүүд гэхэ мэтэ.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур.

1964 оной декабриин 27.

Сагай уларил

Улаан-Үдын гидрометстанциин мэдээсэһэнэй ёһоор, Буряадай дайда дээрэ үүлэгүй сэлмэг байхаар хүлеэгдэнэ. Зүг бүриһөө һулаханаар һалхилха. Байгал шадарай аймагуудта 16—21 градус, бэшэ аймагуудта 24—29 градус хүйтэн байха. Улаан-Үдэдэ үглөөгүүр 32—35, үдэртөө 27—29 градус хүйтэн байхаар хүлеэгдэнэ.

Декабриин 28—29-дэ республика доторнай сэлмэг, һалхитайшаг байха. Олонхи аймагуудта һүниндөө 26—31, үдэртөө 22—27 градус байхаар багсаагдана.

Редактор
Ц. О. ОЧИРОВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственный—47-59, 35-14, промышленный—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни—40-49, идеологический—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—34-05 и переводов—24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н00307. Зак. № 1269